

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Hana Vavřincová

**Ochrana před hlukem v ČR ve světle judikatury Evropského soudu
pro lidská práva**

Diplomová práce

Olomouc 2019

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Ochrana před hlukem v ČR ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

Dne 27. 3. 2019 v Olomouci

Hana Vavřincová

Zde bych chtěla poděkovat vedoucí mé diplomové práce JUDr. Veronice Tomoszkové, Ph.D., za čas a trpělivost při vymýšlení tématu diplomové práce, a za hodnotné rady a připomínky poskytované v průběhu psaní diplomové práce.

Obsah

Seznam zkratk	5
Úvod	6
1 Hluk jako riziko pro zdraví	8
1.1 Ochrana veřejného zdraví	8
1.2 Pojem hluku	9
1.3 Účinky hluku na lidské zdraví	9
1.4 Světová zdravotnická organizace a hluk	10
2 Právní úprava v České republice	12
2.1 Vliv komunitárního práva	12
2.2 Ústavní základy	16
2.3 Přehled současné právní úpravy	17
2.4 Definice hluku a jeho zdroje dle zákona o ochraně veřejného zdraví	19
3 ESLP a hluk	21
3.1 Stížnost k ESLP jako právní nástroj ochrany před hlukem	22
3.2 Právo na život	25
3.3 Právo na spravedlivý proces a právo na účinný opravný prostředek	26
3.4 Právo na respektování soukromého a rodinného života	29
3.5 Právo na pokojné užívání majetku	30
4 Ochrana před hlukem jako součást práva na respektování soukromého a rodinného života	32
4.1 Rozsah čl. 8	32
4.1.1 Pojmy soukromý a rodinný život a domov	32
4.1.2 Závažnost zásahu	33
4.1.3 Důkazní břemeno	35
4.2 Zásah do práv zaručených čl. 8 Úmluvy	36
4.3 Aplikace na české případy	42
4.3.1 Hluk z vodního díla před Ústavním soudem	42
4.3.2 Nejvyšší soud a hluk z provozu hutní a ocelářské výroby	43
Závěr	45
Zdroje	48
Shrnutí	53
Summary	54
Klíčová slova	55
Key words	56

Seznam zkratk

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

ES – Evropské společenství

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

LZPS – Listina základních práv a svobod

NS – Nejvyšší soud ČR

Úmluva – Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

ÚS – Ústavní soud ČR

WHO – Světová zdravotnická organizace

ZOVZ – Zákon o ochraně veřejného zdraví

Občanský zákoník – Zákon č. 89/2012 Sb.

Úvod

Tématem mé diplomové práce je ochrana před hlukem v České republice (dále jen „ČR“) ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“, či „Soud“). Důvodem pro zvolení vybraného tématu je skutečnost, že se dle mého názoru jedná o téma aktuální, byť nejde o téma, jež by bylo příliš popularizováno a v tomto zaostává například za problematikou znečištění ovzduší. Ochrana před hlukem přiřazujeme k pojmu ochrany veřejného zdraví, neboť právě hluk má v různé míře negativní vliv na lidské zdraví.¹ Toto spojení se projevuje také v české právní úpravě, kdy ochrana před hlukem je zakomponována v zákoně č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví (dále jen „ZOVZ“).

Práce se bude zaměřovat, jak už název vypovídá, na rozhodnutí ESLP o stížnostech, jejichž předmětem je dotčení stěžovatelových práv zaručených Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod (dále „Úmluva“) nadměrným hlukem. Toto zaměření jsem si vybrala proto, že ačkoliv na téma hluku bylo napsáno relativně mnoho prací a publikací, nemnoho z nich se věnuje přímo otázce hluku v judikatuře ESLP. Zároveň je judikatura ESLP v této oblasti relativně bohatá. Nicméně i tato práce se bude zabývat některými aspekty české právní úpravy, avšak hlavní pozornost bude orientována na rozhodnutí ESLP.

Cílem diplomové práce je provedení analýzy judikatury ESLP týkající se stížností na nadměrné obtěžování hlukem a zodpovězení otázky, jaké závazky plynou státu z Úmluvy v souvislosti s ochranou před nepříznivými účinky nadměrného hluku. Zodpovězení této otázky pak bude využito k analýze vybraných případů z ČR.

Metoda zkoumání tématu diplomové práce bude především analytická, a to hlavně v části pracující s judikaturou ESLP. V kapitolách zabývající se právní úpravou bude použita také metoda komparativní.

Základním zdrojem diplomové práce jsou publikace *Právo na ochranu veřejného zdraví* a publikace *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví před environmentální hlukem* autorky Jany Dudové. Pro část práce týkající se judikatury ESLP budu vycházet také z knihy *Základní práva* Michala Bartoně a kolektivu, a především pak z konkrétních rozhodnutí ESLP. Kromě výše zmíněných zdrojů práce budu pracovat také s komentářovou literaturou jak k českým zákonům, tak k Úmluvě. Mezi prameny nebudou chybět ani odborné články a vybrané internetové stránky. Vzhledem k tématu práce tvoří důležitou část zdrojů publikace vydávané Světovou zdravotnickou organizací, orgány Evropské unie (dále jen „EU“), či přímo Evropským soudem pro lidská práva.

¹ DUDOVÁ, Jana. *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví před environmentálním hlukem*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 21.

Diplomová práce bude po úvodu tvořena čtyřmi kapitolami, které budou následně členěny do podkapitol. Kapitola první bude věnována hluku jako faktoru ohrožujícím lidské zdraví. Provedu zde vymezení tohoto pojmu, a případně dalších termínů s tématem práce souvisejících. Zároveň se budu zabývat negativními vlivy, jež má hluk na lidské zdraví. Kapitola bude obsahovat také část týkající se Světové zdravotnické organizace (dále jen „WHO“) a její činnosti v otázkách hluku. V druhé kapitole bude vymezena právní úprava ochrany veřejného zdraví před hlukem. Kromě právní úpravy na úrovni vnitrostátní, se budu zabývat také vlivem komunitárního práva na právní úpravu v ČR.

Hlavní částí práce budou kapitoly třetí a čtvrtá, ve které se budu věnovat již konkrétním vybraným rozhodnutím ESLP. Kapitola třetí poskytne obecnější pohled na hluk ve světle Úmluvy a judikatury ESLP, kdy bude mj. shrnuto, jaká základní práva zaručená Úmluvou mohou být nadměrným hlukem dotčena. Této části bude předcházet také podkapitola zabývající se individuální stížností k ESLP a jejími náležitostmi. Poslední, čtvrtá, kapitola bude zaměřena na čl. 8 Úmluvy, jež zaručuje právo na respektování soukromí a rodinného života. Právě především pohledem tohoto článku jsou ESLP posuzovány případy nadměrného obtěžování hlukem. V této kapitole provedu analýzu vybraných rozhodnutí ESLP, přičemž zde vymezím strukturu rozhodování Soudu a budu se zabývat jednotlivými hledisky, které Soud při svém rozhodování využívá. Součástí bude také analýza vybraných případů z ČR. Následovat bude závěr, ve kterém provedu shrnutí práce a zodpovězení položených výzkumných otázek.

Diplomová práce vychází z právního vztahu ke dni 27. března 2019.

1 Hluk jako riziko pro zdraví

První kapitola diplomové práce poskytne základní náhled do tématu práce. Nejprve se zde budu věnovat definování základních pojmů jako jsou veřejné zdraví či hluk. Nezbytnou součástí této části práce je také vymezení nepříznivých následků, jež může mít hluk na lidské zdraví. Za důležité považuji zahrnout podkapitulu týkající se činnosti Světové zdravotnické organizace v oblasti hlukového znečištění, neboť jak bude podrobněji uvedeno níže, právě hluk patří k jedním z faktorů negativně ovlivňující lidské zdraví. Dokumenty publikované WHO tak slouží k vymezení zdravotní politiky, což se projevuje v právních úpravách členských států.²

1.1 Ochrana veřejného zdraví

Pozornost společnosti se k pojmu veřejné zdraví obrací na začátku dvacátého století, a to společně s myšlenkou, že „*zdravý občan je základem každého státu*“.³ Pojmem zdraví a jeho vymezením se pak zabývala (resp. zabývá) především Světová zdravotnická organizace. Ta také poskytla jeho první definici, dle které „*zdraví je stav úplného blaha tělesného, duševního a sociálního a nezáleží jen v tom, že není nemocí neb nedubů*“.⁴ Z důvodu přílišné obecnosti definice docházelo v průběhu let k jejímu doplňování, a v roce 1952 byla poskytnuta nová, obsáhlejší definice veřejného zdraví. Tato zdůrazňuje důležitost prevence nemocí, nutnost organizovaného úsilí společnosti především v zajištění zdravotních služeb pro všechny, a to s cílem naplnění přirozeného práva na zdraví, jež náleží každému.⁵

Česká právní úprava vymezuje veřejné zdraví ve znění § 2 zákona č. 258/2008 Sb., o ochraně veřejného zdraví, konkrétně v prvním až třetím odstavci. To je zde vymezeno jako „*zdravotní stav obyvatelstva a jeho skupin. Tento zdravotní stav je určován soubrem přírodních, životních a pracovních podmínek a způsobem života*“.⁶

² MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Světová zdravotnická organizace* [online]. mzcrcz.cz, 8. září 2017 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <https://www.mzcrcz.cz/Unie/dokumenty/svetova-zdravotnicka-organizace_9047_3115_8.html>.

³ DUDOVÁ, Jana. *Právo na ochranu veřejného zdraví*. 1. vydání. Praha: Linde a.s., 2011, s. 27.

⁴ Preambule vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 189/1948 Sb., ze dne 21. května 1948, o zřízení a Ústavě Světové zdravotnické organizace a o Protokolu o Mezinárodním úřadu zdravotnictví, přijatých dne 22. července 1946 na mezinárodní zdravotnické konferenci v New Yorku.

⁵ DUDOVÁ, Jana. *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví před environmentálním hlukem*, 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 30–31.

⁶ Ustanovení § 2 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví č. 258/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

1.2 Pojem hluku

Z hlediska fyzikálního lze zvuk definovat jako „každé mechanické vlnění v látkovém prostředí, které je schopno vyvolat v lidském uchu sluchový vjem.“⁷ Aby se jednalo o zvuky, které je člověk schopen sluchem vnímat, musí být jejich frekvence v intervalu 20 až 20 000 Hz. Nicméně každý člověk je individuální a hranice se tak mohou mírně lišit, nehledě na to, že je ovlivňuje také stáří člověka.⁸ Hluk pak definujeme jako „zvuk nechtěný, obtěžující a potenciálně škodlivý“.⁹ Takový zvuk je rizikem pro lidské zdraví a životní prostředí.¹⁰ Jak již bylo řečeno výše, ohrožení nadměrným hlukem patří k jednomu z největších rizik. Nebezpečnost tohoto rizika zvyšují fyzikální vlastnosti zvuku. Zásadní vlastností zvuku je velký dosah vzdálenosti, na kterou se šíří (i více než stovky metrů) a snadnost šíření zvuku, neboť se šíří jak vzduchem a vodou, tak pevnými materiály.¹¹

Hluk ze silniční dopravy má dlouhodobě největší podíl na hlukové zátěži obyvatelstva. Hlukem ze silniční dopravy je obtěžována přibližně čtvrtina obyvatel ČR. Nadlimitnímu hluku je pak celodenně vystaveno 2,0 % obyvatel a přibližně 6 % obyvatel městských aglomerací.¹² Druhým nejrozšířenějším zdrojem hluku je železniční doprava. Ta však na rozdíl od hluku ze silniční dopravy postihuje především obyvatele žijící mimo aglomerace. Svůj podíl na hlukové zátěži má dále také hluk z dopravy letecké a hluk z průmyslu.¹³

1.3 Účinky hluku na lidské zdraví

Hluk, kterým je každý člověk obklopen téměř na každém kroku, může mít negativní vliv na lidské zdraví. Specifickým orgánovým účinkem hluku na zdraví je poškození sluchového aparátu. Vliv na poškození sluchového orgánu mají extrémně vysoké hladiny zvuku, kdy tyto mohou poranit jednotlivé části ucha. Při poškození sluchového orgánu se tak projevuje nebezpečnost hluku, neboť k poškození sluchu dochází také při dlouhodobém vystavení nižším hladinám hluku. Zhoršením sluchu proto mohou být ohroženy osoby žijící poblíž frekventovaného letiště či komunikace.¹⁴

Dále má hluk účinky nescifické, což jsou negativní vlivy hluku na různé funkce lidského organismu. Zde řadíme například vliv na kardiovaskulární systém, neboť expozice hluku může

⁷ ROSINA Josef, KOLÁŘOVÁ Hana, STANEK Jiří. *Biofyzika pro studenty zdravotnických oborů*. 1. vyd., Praha: Grada Publishing a.s., 2006, s. 75.

⁸ Tamtéž.

⁹ DÚDOVÁ: *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví...*, s. 21.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ ROSINA: *Biofyzika pro studenty...*, s. 77.

¹² MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Zpráva o stavu životního prostředí v roce 2017*. Dostupné na: <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publikace/\\$FILE/OPZPUR-Zprava_ZP_CR_2017-20190116.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publikace/$FILE/OPZPUR-Zprava_ZP_CR_2017-20190116.pdf)>, s. 49.

¹³ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Zpráva o stavu životního prostředí v roce 2016*. Dostupné na: <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publikace/\\$FILE/SOPSPZP-Zprava_ZP_CR_2016-20171211.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publikace/$FILE/SOPSPZP-Zprava_ZP_CR_2016-20171211.pdf)>, s. 230–233.

¹⁴ VANDASOVÁ, Lenka. *Zdravotní účinky hluku* [online]. szu.cz, 16. říjen 2014 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <<http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/zdravotni-ucinky-hluku>>.

způsobit zvýšení krevního tlaku neboli hypertenzi (jehož potenciálním následkem může být infarkt myokardu nebo mrtvice)¹⁵, a ischemickou chorobu srdeční.¹⁶

Hluk také nepříznivě ovlivňuje každodenní činnosti osob hluku vystavených. Toto se projevuje zhoršením řečové komunikace, a to především u dětí či starších osob, avšak i při běžné komunikaci má tento faktor negativní vliv na chování a náladu komunikujících osob. Poruchy spánku patří k dalším negativním dopadům hluku, kdy hluk ovlivňuje kvalitu a další aspekty spánku. Takové ovlivnění se projevuje jak na fyzickém zdraví lidí, tak na stavu psychologickém. Nejobecnějším vlivem hluku je obtěžování hlukem. Jedná se o faktor, který vyvolává negativní pocity lidí, jež mohou vést ke stresu. Ten může následně vyvolat další onemocnění.¹⁷

1.4 Světová zdravotnická organizace a hluk

Světová zdravotnická organizace jakožto jedna z agentur Organizace spojených národů se věnuje aktivitám v oblasti podpory zdraví.¹⁸ Mezi základní dokumenty v otázkách hluku patří Guidelines for community noise z roku 1999 a dokument Night noise guidelines for Europe, který se zaměřuje na noční hluk, jeho vliv na lidské zdraví a obsahuje také vodítka pro určení hladiny nočního hluku tak, aby se předcházelo jeho škodlivým účinkům. Druhý zmíněný byl vydán v roce 2009 ve spolupráci s Regionální úřadovnou WHO pro Evropu.¹⁹

Od doby jejich publikace byly nicméně zveřejněny nové důkazy a výzkumy zabývající se vlivem hluku na lidské zdraví. Tyto nové informace proto bylo nutné zahrnout do dosud publikovaných dokumentů a provést tak jejich aktualizaci.²⁰ S tímto cílem probíhaly od roku 2013 práce na nových pokynech s názvem Environmental Noise Guidelines for the European Region, které byly vydány v roce 2018.²¹ V porovnání s předchozí publikací obsahuje ta současná několik odlišností. Zmínila bych například širší výčet zdravotních následků způsobených vystavením hluku. Dále k již vymezeným zdrojům hluku přibyly dva nové zdroje. Kromě hluku z letecké, železniční

¹⁵ MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Vysoký krevní tlak* [online]. mzcrcz.cz, 1. prosinec 2015 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <http://www.mzcrcz.cz/hlukovemapy/obsah/vysoky-krevni-tlak_3419_30.html>.

¹⁶ VANDASOVÁ, Lenka. *Zdravotní účinky hluku* [online]. szucz.cz, 16. říjen 2014 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <<http://www.szucz.cz/tema/zivotni-prostredi/zdravotni-ucinky-hluku>>.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Světová zdravotnická organizace* [online]. mzcrcz.cz, 8. září 2017 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <https://www.mzcrcz.cz/Unie/dokumenty/svetova-zdravotnicka-organizace_9047_3115_8.html>.

¹⁹ WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Night Noise Guidelines for Europe*. Denmark: World Health Organization, 2009, s. VII.

²⁰ WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Environmental Noise Guidelines for the European Region*. Denmark: World Health Organization, 2018, s. 1.

²¹ Tamtéž, s. 7.

a silniční dopravy tak publikace definuje také hluk z větrných elektráren a hluk související s volnočasovými aktivitami.²²

Poslední z důležitých dokumentů vznikl v reakci na pátou ministerskou konferenci WHO k životnímu prostředí a zdraví v Parmě konané v roce 2010, na které byl hluk z dopravy vyhodnocen jako jeden z hlavních negativních faktorů na veřejné zdraví, přičemž se jedná o faktor rostoucí. V souladu s požadavky vyslovenými účastnickými státy na této konferenci publikovala WHO opět ve spolupráci s Evropskou komisí publikaci *Burden of disease from environmental noise* (2011). Také v tomto případě se jedná o publikaci shrnující dosavadní poznatky, především v oblasti vlivu hluku z různých zdrojů na lidské zdraví.²³

Ve všech těchto dokumentech se WHO zabývá otázkami určení směrných hodnot pro hladiny hluku. Návrhy těchto limitů jsou v porovnání s limity stanovenými v předpisech Evropské unie ve většině případů nižší. WHO tak preferuje limity přísnější v porovnání s aktuálními směrnici EU upravující otázky hluku, nicméně *Environmental Noise Guidelines 2018* a ostatní výše zmíněné dokumenty jsou s těmito směrnici plně kompatibilní. Nejedná se však o dokumenty závazné, uvedené hodnoty proto mají pouze doporučující charakter.²⁴

²² WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Environmental Noise Guidelines for the European Region*. Denmark: World Health Organization, 2018, s. 27.

²³ WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Burden of disease from environmental noise*. Denmark: World Health Organization, 2011, s. 1.

²⁴ WORLD HEALTH ORGANIZATION: *Environmental Noise Guidelines for the European Region*. Denmark: World Health Organization, 2018, s. 105.

2 Právní úprava v České republice

V této kapitole diplomové práce se budu věnovat právní úpravě zabývající se ochranou veřejného zdraví před hlukem. Shrnuta bude jak právní úprava česká, tak stejně zásadní oblast práva Evropské unie, jež se promítá v českém právním řádu. Cílem následující kapitoly je shrnout současnou základní právní úpravu a významné dokumenty ovlivňující dotčenou problematiku, a poskytnout tak základní náhled na stav právní úpravy v ochraně před hlukem.

2.1 Vliv komunitárního práva

Problematika ochrany před hlukem je součástí práva životního prostředí Evropské unie. V souvislosti s hospodářským růstem, průmyslovou výrobou a rozšiřováním měst je hluková zátěž jedním z nejvýznamnějších zdrojů ohrožení životního prostředí a lidského zdraví. Obtěžování hlukem z dopravy, které patří mezi hluk nejrozšířenější, stále ohrožuje zdraví obyvatel.²⁵ Politika ochrany životního prostředí byla výslovně poprvé upravena v Jednotném evropském aktu.²⁶ Ten vstoupil v platnost v roce 1987 jako výsledek nutnosti prohloubit spolupráci mezi státy, jež byly členy evropských společenství.²⁷ V současné době se základ pro otázky ochrany životního prostředí nachází v člancích 11 a 191 až 193 Smlouvy o fungování EU.²⁸

Jedním z prvních vyjádření tohoto problému bylo jeho zařazení do Druhého a Čtvrtého akčního programu, ani jeden z těchto programů však neposkytoval právní řešení těchto otázek.²⁹ V době, kdy byl v ČR přijat zákon o ochraně veřejného zdraví, Evropské společenství (dále jen „ES“) nemělo direktivy upravující hluk v životním prostředí. V návrhu nové právní úpravy se ale přesto z politiky ES do určité míry vycházelo. Problematika hluku byla upravena v Zelené knize Evropské komise ze dne 4. listopadu 1996 s názvem „Budoucí politika ochrany před hlukem“.³⁰ Hluk byl v tomto dokumentu zařazen mezi pět nejdůležitějších problémů životního prostředí, přičemž hluk z dopravy, průmyslu a rekreačních aktivit byl obyvateli EU označen jako jeden z hlavních lokálních problémů v městských oblastech.³¹

²⁵ EVROPSKÁ AGENTURA PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ. *Doprava a veřejné zdraví organizace* [online]. eea.europa.eu, 30. září 2016 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <<https://www.eea.europa.eu/cs/signaly/signaly-2016/clanky/doprava-a-verejne-zdravi>>.

²⁶ BUSINESSINFO.CZ. *Evropská politika ochrany životního prostředí* [online]. BusinessInfo.cz, 30. květen 2009 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/evropska-politika-ochrany-zivotniho-5151.html>>.

²⁷ STEHLÍK, Václav. HAMULÁK, Ondřej, PETR, Michal. *Právo Evropské unie: ústavní základy a vnitřní trh*. Praha: Leges, 2017, s. 22.

²⁸ EUR-LEX. *Životní prostředí a změna klimatu* [online]. eur-lex.europa.eu, [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/environment.html?root_default=SUM_1_CODED=20&locale=cs>.

²⁹ SMOLEK, Martin. In DARMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, s. 468.

³⁰ K § 30. *Důvodová zpráva k návrhu zákona o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů*, vydána pod č. 258/2000 Sb. v částce 74/2000 Sb. dne 11.8.2000.

³¹ EUROPEAN COMMISSION. *Future Noise Policy - European Commission Green Paper*. Brussels: COM, 1996, s. 1.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES ze dne 25. června 2002 o hodnocení a řízení hluku v životním prostředí navazuje ve svých cílech na výše zmíněnou Zelenou knihu. V právních předpisech Evropského společenství se před vydáním této směrnice nacházelo již několik dílčích směrnic, které se zabývaly určitými kategoriemi hluku, přičemž směrnice 2002/49/ES má poskytnout základ pro vývoj a dokončení již existujících opatření týkajících se emisí hluku především z dopravy (silniční, železniční i letecké), ze zařízení určených k použití ve venkovním prostředí, z průmyslových zařízení a pro vývoj dodatečných opatření.

Hlavním předmětem směrnice, jež má sloužit k zabezpečení vysoké úrovně ochrany životního prostředí a lidského zdraví, je použití harmonizovaných indikátorů a metod hodnocení hluku a zavedení hlukového mapování s jednotnými pravidly pro jeho provádění. Směrnice také apeluje na aktivitu členských států, kdy se mají doplňovat opatření členských států a Společenství. V souvislosti s hlukovým mapováním pak směrnice zdůrazňuje nutnost poskytování širokého spektra informací veřejnosti, tj. včetně zveřejňování hlukových map apod. Směrnice zavádí také povinnost členských států přijmout akční plány s cílem prevence a snižování hluku ve venkovním prostředí.³² Článek druhý směrnice vymezuje oblast její působnosti, která je zde stanovena následovně: „*Tato směrnice se vztahuje na hluk ve venkovním prostředí, kterému jsou vystaveni lidé zejména v zastavěných oblastech, ve veřejných parcích nebo v tichých oblastech aglomerací, v tichých oblastech ve volné krajině, v blízkosti škol, nemocnic a jiných citlivých budov nebo oblastí.*“³³ Druhý odstavec této směrnice pak obsahuje negativní vymezení působnosti směrnice, a to takto: „*Tato směrnice se nevztahuje na hluk, který působí samotná osoba, která je mu vystavená, hluk v domácnostech, sousedský hluk, hluk na pracovištích nebo hluk uvnitř dopravních prostředků nebo hluk způsobený vojenskou činností ve vojenských oblastech.*“³⁴

Kromě vymezení základních pojmů, které se shodně promítají v české právní úpravě, zavádí směrnice pojem „tichá oblast“. Tyto oblasti se mohou nacházet v aglomeracích nebo ve volné krajině, přičemž jejich „tichost“ spočívá v nepřekračování hlukových limitů z jakýchkoliv zdrojů, resp. v jejím nerušení hlukem z dopravy, průmyslu nebo rekreačních aktivit v případě tichých oblastí ve volné krajině. Nezbytné je také vymezení pojmu akční plán, kdy směrnice uvádí, že se jedná o plány navržené k řešení problémů s hlukem a účinků hluku, včetně nutného snížení hluku.³⁵

Předmětná směrnice, jakožto tzv. „*akt na cíl*“³⁶, měla být v souladu s unijním právem za stanovených podmínek implementována do vnitrostátního právního řádu. V případě nesplnění

³² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES ze dne 25. června 2002 o hodnocení a řízení hluku v životním prostředí. Úř. věst. L 189, 18. červenec 2002.

³³ Ustanovení čl. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES ze dne 25. června 2002 o hodnocení a řízení hluku v životním prostředí. Úř. věst. L 189, 18. červenec 2002.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Ustanovení čl. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES ze dne 25. června 2002 o hodnocení a řízení hluku v životním prostředí. Úř. věst. L 189, 18. červenec 2002.

³⁶ STEHLÍK: *Právo Evropské unie...*, s. 107.

této povinnosti se příslušný stát, tedy v tomto případě ČR, vystavovala možnosti sankce ze strany EU. Co do způsobu, jakým by měla být implementace provedena, tento měli možnost zvolit příslušné české orgány.³⁷

Protože se však jedná o základní směrnici, jež poskytuje úpravu daného tématu, měla být tato transponována do českého právního řádu novým zákonem o hodnocení a snižování hluku v životním prostředí, kdy tento měl být doplněn prováděcími právními předpisy. Byť návrh zákona vznikl, k jeho přijetí z důvodu neúspěšného legislativního procesu nedošlo. Nicméně ČR jakožto členský stát EU, jak bylo uvedeno výše, byla zavázána k provedení transpozice směrnice, a to pod hrozbou pokuty za neprovedení směrnice. Jako ne příliš šťastné řešení bylo zvoleno roztržštění směrnice do několika již existujících právních předpisů. Vznikla tak paradoxní situace, kdy jedna směrnice zabývající se ve své podstatě jedním tématem, byla rozdělena do dílčích předpisů, kdy žádný z těchto předpisů se nezabývá pouze problematikou hluku, což na komplexnosti a kvalitě české právní úpravy moc nepřidalo. Konkrétně byla směrnice rozdělena mezi zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci, zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a do vyhlášky č. 148/2006 (ta byla již nahrazena vyhláškou č. 272/2011 Sb.).³⁸

V letech 2011 a 2017 byly vydány zprávy Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění směrnice o hluku ve venkovním prostředí, ve kterých bylo provedeno hodnocení směrnice.³⁹ Provedení směrnice do vnitrostátních právních řádů bylo vyhodnoceno jako uspokojivé, a to včetně provedení v českém právním řádu. Zpráva zároveň zdůrazňuje přínosnost směrnice, hlavně v oblasti hlukového mapování, kdy většina členských států toto před přijetím směrnice neprováděla. Výsledky hlukového mapování pak umožnily zhodnocení situace v Evropě a vytvoření přehledu o rozsahu problémů v ochraně před hlukem.⁴⁰

Podkladem pro pozdější zprávu bylo provedení evaluace směrnice.⁴¹ I po patnácti letech od přijetí směrnice je hluk shledán jako „jeden z nejzávažnějších příčin zdravotních problémů souvisejících se životním prostředím“.⁴² Nejzásadnějším zdrojem hluku je dle zprávy opakovaně silniční doprava, které sekunduje hluk z železničních tratí. Ačkoliv členské státy podávají zprávy k hodnocení hluku, jejich

³⁷ Tamtéž.

³⁸ VÁPENÍKOVÁ, Danuše. *Průběh transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES* [online]. nrl.cz, [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <<http://www.nrl.cz/Content/files/novinky/prubeh-transpozice-smernice49.pdf>>.

³⁹ Jedná se o: Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě KOM(2011) 321 o provádění směrnice o hluku ve venkovním prostředí v souladu s článkem 11 směrnice 2002/49/ES ze dne 1. června 2011, Brusel a Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě KOM(2017) 151 o provádění směrnice o hluku ve venkovním prostředí v souladu s článkem 11 směrnice 2002/49/ES, ze dne 30. března 2017, Brusel.

⁴⁰ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě KOM(2011) 321 o provádění směrnice o hluku ve venkovním prostředí v souladu s článkem 11 směrnice 2002/49/ES ze dne 1. června 2011, Brusel.

⁴¹ EUROPEAN COMMISSION. *Evaluation of Environmental Noise Directive* [online]. ec.europa.eu, 10. duben 2017 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <http://ec.europa.eu/environment/noise/evaluation_en.htm>.

⁴² Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě KOM(2017) 151 o provádění směrnice o hluku ve venkovním prostředí v souladu s článkem 11 směrnice 2002/49/ES, ze dne 30. března 2017, Brusel. s. 1.

výsledky nejsou plně srovnatelné z důvodu odchylek v národních metodikách pro hodnocení hluku.⁴³ Tento problém by však měla napravit nová úprava společných metod, kdy aplikace těchto metod je od roku 2018 povinná.⁴⁴

I přes tyto nedostatky je směrnice hodnocena jako účinná k plnění cílů směrnicí stanovených. Nicméně zpráva zdůrazňuje, že „*v souvislosti s dopadem směrnice na hlukové znečištění u zdroje je třeba uvést, že přínos většiny opatření zaměřených na řešení hluku je třeba hodnotit v dlouhodobém měřítku, jelikož provedení opatření ke snížení hluku vyžaduje dlouhou dobu (i déle než 20 let), a dopad směrnice na hlukové znečištění tudíž v tomto okamžiku nelze zcela hodnotit*“⁴⁵ Většina výše uvedených nedostatků je pak dle Komise řešitelná spíše na úrovni členských států a jejich prováděcích předpisů, nikoli na úrovni právního znění směrnice. Mezi problémy na úrovni znění směrnice patří například nepřesnost některých definicí ve směrnici uvedených. Dále je třeba zohlednit nové vědecké poznatky v otázce škodlivých účinků hluku při nižších úrovních hladin hluku, než se kterými směrnice v současné době pracuje.⁴⁶

Co do emisí hluku z určitých zdrojů, sekundární právo EU obsahuje několik směrnic, jež tyto emise regulují. V současné době se jedná o Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2000/14/ES o sblížení právních předpisů členských států týkajících se emisí hluku zařízení, která jsou určena k použití ve venkovním prostoru, do okolního prostředí, Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2002/30/ES o pravidlech a postupech pro zavedení provozních omezení ke snížení hluku na letištích ES/EU, a o Směrnici Rady 89/629/EHS o omezení hluku civilních podzvukových proudových letadel. Směrnice Rady 70/157/EHS, týkajících se přípustné hladiny akustického tlaku a výfukového systému motorových vozidel se pak zabývá emisemi v silniční dopravě.⁴⁷

Ve vztahu k letecké dopravě se pak v komunitárním právu nachází Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/30/ES o pravidlech a postupech pro zavedení provozních omezení ke snížení hluku na letištích Společenství. V neposlední řadě je třeba zmínit také Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2003/10/ES o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (hlukem).

V letech 2013 až 2020 se evropská politika životního prostředí řídí Sedmým akčním programem pro životní prostředí, jehož heslem je „*Living well, within the limits of our planet*“ (tedy „*Spokojený život v mezích naší planety*“). Akční plán stanovuje devět hlavních priorit, přičemž priorit

⁴³ Tamtéž, s. 6.

⁴⁴ Tato jednotná metodika je upravena ve Směrnici Komise 2015/996 ze dne 19. května o stanovení společných metod hodnocení hluku podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES (publikována v Úř. věst. L 168, 1.7.2015).

⁴⁵ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě KOM(2017) 151 o provádění směrnice o hluku ve venkovním prostředí v souladu s článkem 11 směrnice 2002/49/ES, ze dne 30. března 2017, Brusel. s. 8.

⁴⁶ Tamtéž, s. 9-10.

⁴⁷ DUDOVIČ: *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví ...*, s. 34.

číslo tři se věnuje hrozbám pro lidské zdraví, ke kterým se nepochybně řadí nadměrný hluk.⁴⁸ Do konce roku 2020 si tak akční program stanovuje za cíl dosáhnout výrazného snížení hlukové zátěže obyvatel EU, a to co nejlíže k limitům doporučeným WHO. Tohoto cíle chce dosáhnout prováděním evropských právních předpisů upravujících hluk a jejich neustálým vylepšováním v souladu s nejnovějšími vědeckými poznatky.⁴⁹

Tomuto tématu byla také v dubnu 2017 věnována konference pořádaná Evropskou komisí s názvem „Noise in Europe“, tedy „Hluk v Evropě“. Konference se konala v Bruselu a jejím hlavním účelem bylo zvýšit povědomí o negativních vlivech hluku z dopravy na lidské zdraví. Vzhledem k tomu, že v těchto otázkách Evropská komise spolupracuje se Světovou zdravotnickou organizací, účastnili se konference také její představitelé. I zde WHO potvrdila skutečnost, že hluk stále představuje vážné ohrožení pro zdraví obyvatel.⁵⁰

2.2 Ústavní základy

Právo na ochranu zdraví ve své nejširší podobě má svůj základ již v Listině základních práv a svobod ČR (dále jen „LZPS“).⁵¹ Jedná se tak o lidské právo zakotvené na ústavní úrovni, čímž je tomuto právu poskytnuta ochrana.⁵² V kontextu ochrany veřejného zdraví před hlukem dojdeme k tomu, že v první řadě lze toto právo podřadit pod čl. 35 odst. 1 LZPS. Dle tohoto ustanovení má každý právo na příznivé životní prostředí, kdy zde nepochybně spadá právo na prostředí, jež není zatíženo nadměrným hlukem a s tím spojenými negativními vlivy hluku.⁵³ Jakožto základní právo, toto právo náleží každé fyzické osobě, které se jej mohou domáhat skrze zákony provádějící LZPS. Nejde tak o právo přímo vymahatelné.⁵⁴ S tímto souvisí také právo osob na informace o životním prostředí, které zakotvuje odstavec druhý.

Od práva na příznivé životní prostředí se dále odvíjí také právo na ochranu zdraví zakotvené v čl. 31. Jedním z hlavních negativních vlivů hluku je právě jeho vliv na zdraví těch, jež jsou mu vystaveni. Hluk proto v mnoha případech není pouze obtěžující, nýbrž zdraví ohrožující. Ochranu zdraví však lze také pojmout z pohledu hlavy druhé LZPS, tedy jako lidské právo nejzákladnější,

⁴⁸ EVROPSKÁ KOMISE. *Ode dneška do roku 2020: nový akční program EU pro životní prostředí* [online]. ec.europa.eu, 29. duben 2014 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/environment/efe/themes/here-2020-eu%E2%80%99s-new-environment-action-programme_cs>.

⁴⁹ EUROPEAN COMMISSION. *General Union Environment Action Programme to 2020*. Italy: European union, 2014, s. 51.

⁵⁰ EUROPEAN COMMISSION. *Noise in Europe* [online]. ec.europa.eu, [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/info/events/noise-europe-2017-apr-24_en>.

⁵¹ Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku české republiky.

⁵² TOMOSZKOVÁ, Veronika, TOMOSZEK, Maxim. In MÜLLEROVÁ, Hana a kol. *Právo na příznivé životní prostředí: Nové interpretační přístupy*. 1. vydání. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2018, s. 115.

⁵³ DUDOVÁ: *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví*. ..., s. 54.

⁵⁴ KOKES, Marian. In WAGNEROVÁ, Eliška, ŠIMÍČEK, Vojtěch, LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 712.

a to právo na ochranu lidského života dle čl. 6 LZPS. Jak uvádí komentář k čl. 6 LZPS „*Jednotlivé státy jsou vedle povinnosti jej (pozn. autora – život) respektovat nadány i povinností zaručující nerušený výkon práva na život (...) i proti zásahům třetím osob, ale také vytvářet podmínky zaručující i jeho určitou kvalitu (sociálně-ekonomické podmínky, životní prostředí)*“.⁵⁵

Základním právním předpisem upravujícím problematiku imisí hluku je v současné době zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. Zákon účinný od 1. ledna 2001 nahradil stávající úpravu zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, který byl první ucelenější právní úpravou problematiky veřejného zdraví.⁵⁶ Nutnost přijetí nové právní úpravy dále vyžadovalo také členství v Evropském společenství, neboť zaostalá a nekompletní právní úprava nebyla schopna reflektovat evropskou právní úpravu a její rostoucí nároky.

2.3 Přehled současné právní úpravy

Současná právní úprava v zákoně č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ač také není komplexní úpravou, je systematictější a ucelenější, neboť se jedná o úpravu na úrovni zákona a není využíváno tak velké množství podzákoných právních předpisů.⁵⁷ Problematice hluku se pak věnují především ustanovení § 30 až § 34, a dále ustanovení § 80 až 81c, které upravují výkon státní správy v oblasti otázek hluku. K provedení zákona bylo vydáno nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací. Nařízení vlády z roku 2011 bylo novelizováno nařízením č. 217/2016 Sb. a nařízením č. 241/2018 Sb. To stanovuje mimo jiné hygienické limity hluku v chráněných vnitřních prostorech staveb, v chráněných venkovních prostorech staveb a chráněném venkovním prostoru, kdy hlavním určujícím ukazatelem je ekvivalentní hladina akustického tlaku.⁵⁸

Doplňující roli k platné právní úpravě má také vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 315/2018 Sb., o strategickém hlukovém mapování. Vyhláška částečně transponuje směrnici Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES o hodnocení a řízení hluku v životním prostředí. Tato vyhláška ve znění § 2 obsahuje vymezení hlukových ukazatelů a jejich mezní hodnoty. Ustanovení vymezuje čtyři základní ukazatele. Ukazatel *L_{dn}* (den- večer - noc) označuje celodenní obtěžování hlukem, *L_d* a *L_v* pak obtěžování během dne a během večera. Zaveden je také ukazatel *L_n*, jež označuje rušení spánku. Pro silniční dopravu je *L_{dn}* 70 dB, *L_n* 60 dB, taktéž pro železniční

⁵⁵ KOKEŠ, Marian. In WAGNEROVÁ: *Listina základních ...*, s. 162.

⁵⁶ *Důvodová zpráva k návrhu zákona o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů*, vydána pod č. 258/2000 Sb. v částce 74/2000 Sb. dne 11.8.2000.

⁵⁷ DUDOVÁ: *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví*. ..., s. 64.

⁵⁸ Ustanovení §§ 11–12 nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací, ze dne 24. srpna 2011.

dopravu je L_{dvn} 70 dB, avšak L_n se rovná 65 dB. Limity pro leteckou dopravu činí L_{dvn} 60 dB a L_n 50 dB. Integrovaná zařízení mají limity L_{dvn} a L_n stanoveny na hodnotách 50 dB a 40 dB.⁵⁹

Dalším z pramenů právní úpravy imisí hluku je vyhláška č. 561/2006 Sb., o stanovení seznamu aglomerací pro účely hodnocení a snižování hluku.⁶⁰ V neposlední řadě je třeba zmínit také právní úpravu emisí hluku, kterou tvoří především nařízení vlády č. 9/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na výrobky z hlediska emisí hluku. V tomto nařízení se projevila Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/14/ES.

Jak bylo řečeno výše, ZOVZ neobsahuje komplexní právní úpravu a vzhledem k faktu, že problematiku hluku nelze vymezit jednoznačně, je právní úprava také v dílčích zákonech. Zařadit zde lze určitě zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví či zákon č. 455/1999 Sb., o živnostenském podnikání, zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu. Mimo tyto zákony zde má své místo také zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a znečištění, a o integrovaném registru znečišťování, který prošel vlivem Směrnice 2002/49/ES novelizací.⁶¹

Jedním z předpisů, který se spolu se ZOVZ aplikuje, je také zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. Pravidla pro použití správního řádu upravuje ustanovení § 94 ZOVZ, kde se mimo jiné řeší odchylky od správního řádu. Nejzásadnější odchylky pak jsou především v otázkách účastenství v řízení.⁶²

V soukromoprávních předpisech nalezneme ustanovení poskytující ochranu před hlukem, kdy hluk je sousedskou imisí, v ustanovení § 13 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „občanský zákoník“), v rámci kterého se „*vlastník zdrží všeho, co působí, že (...), hluk, (...) vnikají na pozemek jiného vlastníka (souseda) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku.*“⁶³ Odstavec druhý pak upravuje tzv. privilegované imise, kdy se jedná o imise, jež mají svůj původ v úředně schváleném provozu závodu nebo jiném podobném zařízení.⁶⁴

⁵⁹ Ustanovení § 2 vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 315/2018 Sb., o strategickém hlukovém mapování, ze dne 17. 12. 2018.

⁶⁰ DUDOVÁ: *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví* ..., s. 65–66.

⁶¹ DUDOVÁ: *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví* ..., s. 65.

⁶² KRÝSA, Ivo., KRÝSOVÁ, Zdena. *Zákon o ochraně veřejného zdraví. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 249.

⁶³ Ustanovení § 13 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁴ SPÁČIL, Jirí. *Sousedská práva: imise* [online]. bulletin-advokacie.cz, 28. prosinec 2015 [cit. 8. prosinec 2018]. Dostupné na: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/sousedska-prava-imise?browser=full>>.

2.4 Definice hluku a jeho zdroje dle zákona o ochraně veřejného zdraví

Ustanovení paragrafu 30 odst. 1, jakožto úvodní ustanovení věnující se otázce hluku, poskytuje zákonné vymezení nositelů povinností na úseku ochrany zdraví před hlukem. Mezi tyto subjekty patří „osoba, která používá, popřípadě provozuje stroje a zařízení, které jsou zdrojem hluku nebo vibrací, provozovatel letiště, správce, popřípadě vlastník pozemní komunikace, provozovatel, popřípadě vlastník dráhy, osoba, která je pořadatelem veřejné produkce hudby a nelze-li pořadatele zjistit, pak osoba, která k pořádání veřejné produkce hudby poskytla stavbu, jiné zařízení nebo pozemek a dále provozovatel provozovny a dalších objektů, jejichž provozem vzniká hluk“.⁶⁵ Neboť se jedná o relativně obsáhlou definici, ZOVZ pro tuto definici zavádí legislativní zkratku „zdroje hluku a vibrací“.

Subjektem mohou být jak podnikající a nepodnikající fyzické osoby, tak osoby právnické.⁶⁶ První odstavec pak těmto osobám ukládá povinnost zajistit, aby hluk nepřekračoval povolené hygienické limity, které upravuje prováděcí právní předpis pro chráněný venkovní prostor, chráněné vnitřní prostory staveb a chráněné venkovní prostory staveb. Definice těchto pojmů je obsažena v odstavci třetím uvedeného paragrafu. Povinnosti těchto subjektů směřují vůči chráněným osobám, což jsou osoby, které jsou těmto hlukům vystaveny.⁶⁷

Druhý odstavec vymezuje obsah pojmu hluk, kdy toto ustanovení poskytuje jak pozitivní, tak negativní definici. Do novelizace zákonem č. 267/2015 Sb. byla negativní definice upravena v prováděcím předpise, touto novelizací pak byla ve shodném znění přesunuta do zákona. § 30 odst. 2 ZOVZ definuje tento pojem takto: „*hlukem se rozumí zvuk, který může být škodlivý pro zdraví a jehož imisní hygienický limit stanoví prováděcí právní předpis*“.^{68 69} Ač lze považovat za klad skutečnost, že základní definice je obsažena v zákoně (což předchází právní úprava nesplňovala), pro aplikaci této pozitivní definice hluku je nezbytná práce s podzákoným právním předpisem.

Co se týká negativního vymezení pojmu hluk, zde je právní úprava důslednější již na zákonné úrovni. Za hluk není považován „*zvuk působený hlasovým projevem fyzické osoby, nejde-li o součást veřejné produkce hudby v budově, hlasovým projevem zvířete, zvuk z produkce hudby provozované ve venkovním prostoru, zvuk z akustického výstražného nebo varovného signálu souvisejícího s bezpečnostním opatřením, zvuk působený přelivem povrchové vody přes vodní dílo sloužící k nakládání s vodami, zvuk působený v přímé souvislosti s činností související se záchranou lidského života, zdraví nebo majetku, řešením mimořádné události, přípravou jejího řešení nebo prováděním bezpečnostní akce nebo mimořádné vojenské akce*“.⁷⁰

⁶⁵ Ustanovení § 30 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁶ KRÝSA: *Zákon o ochraně veřejného...*, s. 83.

⁶⁷ Tamtéž, s. 88.

⁶⁸ Ustanovení § 30 odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁹ Nařízení č. 272/2011 Sb. upravuje imisní hygienické limity v části třetí, konkrétně v ustanovení § 11, kde stanovuje limity v chráněných vnitřních prostorech, a § 12, jež vymezuje limity pro chráněné venkovní prostory staveb a chráněné venkovní prostory.

⁷⁰ Ustanovení § 30 odst. 2 zákona o ochraně veřejného zdraví č. 258/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Provozovatelé zdroje hluku mají povinnost nepřekračovat stanovené hygienické limity. Ustanovení paragrafu 31 ZOVZ však umožňuje ve zde vymezených případech některým provozovatelům provozovat zdroje hluku, kdy takoví provozovatelé nemusí dodržovat zvukové limity stanovené ve výše uvedeném nařízení. ZOVZ pro tyto případy upravuje dva postupy, resp. dvě možnosti. Tito provozovatelé pak mohou provozovat zdroje hluku překračující povolené limity. Je na provozovateli, aby prokázal vážné důvody ospravedlňující provoz nadlimitního zdroje hluku, neboť tento provoz ohrožuje výkon dalších práv osob, jež tento hluk postihuje (např. právo vlastnické, základní práva dle LZPS).⁷¹ Provozovatel zařízení je pak jakožto navrhovatel jediným účastníkem řízení o udělení hlukové výjimky.⁷² Osoby, které nadlimitní zdroj hluku negativně ovlivňuje, účastníky řízení nejsou a nemohou tak případné rozhodnutí o udělení výjimky napadnout opravným prostředkem.⁷³

Otázkou měření hluku v životním prostředí se pak zabývá § 32a. Odkaz na výše zmíněné nařízení upravuje § 34 odst. 1, přičemž odstavec druhý vymezuje s ohledem na lišící se hygienické limity pojem noční doba v souladu s evropským právem.

⁷¹ DUDOVÁ: *Právní aspekty ochrany veřejného...*, s. 72.

⁷² BERNARD, Michal. *Analýza hlukových výjimek*. Brno: Ekologický právní servis, 2008, s. 5.

⁷³ TOMOSZKOVÁ, Veronika, TOMOSZEK, Maxim. In MÜLLEROVÁ: *Právo na příznivé životní prostředí...*, s. 145.

3 ESLP a hluk

Lidé se potýkají s hlukem téměř neustále. Nadměrný hluk tak může být nejen pouhou nepříjemností, jež ztěžuje běžný život, nýbrž může také ohrožovat lidské zdraví a jejich život, kdy hluk je jedním z faktorů způsobujících ekologickou újmu.⁷⁴ Lidé, kteří se s tímto problémem setkávají, se proti němu snaží určitými prostředky „bojovat“. Kromě vnitrostátních prostředků ochrany před hlukem,⁷⁵ lze využít cesty skrz ochranu lidských práv. Tuto může poskytnou právě ESLP, který v oblasti ochrany životního prostředí a ochrany před hlukem rozhodl již několik případů.⁷⁶

Česká republika, která je od roku 1993 jedním z členů Rady Evropy, je signatářem Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).⁷⁷ Tato tvoří základní rámec lidskoprávní ochrany a na její dodržování dohlíží Evropský soud pro lidská práva se sídlem ve Štrasburku.⁷⁸ Samotná Úmluva byla přijata v roce 1950 (v účinnost vstoupila o tři roky později) na půdě Rady Evropy, jež vznikla v roce 1949, přičemž hned na počátku existence této organizace byly zahájeny práce na návrhu Evropské úmluvy.⁷⁹ Evropský soud pro lidská práva jakožto stálý soudní orgán svou činnost vykonává od 1. listopadu 1998.⁸⁰

Ačkoliv Úmluva neobsahuje výslovně právo na příznivé životní prostředí a jeho ochranu, ESLP ve své judikatuře toto právo dovodil z ostatních základních lidských práv v Úmluvě explicitně zakotvených. Rozhodující tak je skutečnost, zda v onom konkrétním případě znečištění životního prostředí hlukem, bylo nepříznivě ovlivněno některé z práv zaručených Úmluvou. Mezi práva, která mohou být takto dotčena, dle judikatury ESLP spadá: právo na život dle čl. 2 Úmluvy, právo na spravedlivý proces a přístup k soudu dle čl. 6 Úmluvy, právo na respektování soukromého a rodinného života a domova dle čl. 8 Úmluvy, dále také právo na přístup k informacím dle čl. 10 Úmluvy a právo na účinný opravný prostředek dle čl. 13 Úmluvy, a v neposlední řadě právo na pokojné užívání majetku v souladu s čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.⁸¹

⁷⁴ FERNANDÉZ, E. Telmo. Environmental cases in the ECHR. A focus in noise pollution. Yearbook on Humanitarian Action and Human Rights. Bilbao: Universidad de Deusto, č. 6, roč. 2009, s. 133.

⁷⁵ Tyto nejsou předmětem diplomové práce. K tomuto tématu viz publikace Jany Dudové *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví před environmentálním hlukem* (2013).

⁷⁶ FERNANDÉZ: *Environmental cases in the ECHR...*, s. 133.

⁷⁷ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Česká republika a Rada Evropy*. [online]. mzv.cz, [cit. 20. prosinec 2018]. Dostupné na <https://www.mzv.cz/coe.strasbourg/cz/ceska_republika_a_rada_evropy/index.html>.

⁷⁸ DUDOVÁ: *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví...*, s. 57.

⁷⁹ KMEC, Jiří. In KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 7–8.

⁸⁰ KOPA, Martin. In BARTOŇ, Michal, KRATOCHVÍL, Jan, KOPA, Martin, TOMOSZEK, Maxim, Jiří JIRÁSEK, SVAČEK, Ondřej. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, s. 147.

⁸¹ COUNCIL OF EUROPE. *Manual on human rights and the environment*. 2. vydání. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2012, s. 31.

V následující části diplomové práce se budu nejprve krátce věnovat náležitostem stížnosti k ESLP, neboť se jedná o jediný způsob, jak se může stěžovatel na mezinárodní úrovni bránit údajnému porušení práv zaručených mu Úmluvou. Poté budou stručně rozebrána jednotlivá výše zmíněná ustanovení Úmluvy a budou popsána na vybraných případech týkajících se hluku z judikaturní praxe ESLP.

Vzhledem k tomu, že se doposud před ESLP neobjevil případ, v němž by stěžovatel namítal porušení čl. 10 Úmluvy, konkrétně práva na přístup k informacím, hlukem, nebude toto ustanovení níže podrobněji rozebíráno. Přesto právo na informace v ochraně životního prostředí a lidského zdraví hraje zásadní roli, což uznává i ESLP. Povinnost zajistit přístup k informacím je však ve většině případech týkajících se hluku posuzována v rámci pozitivních závazků státu poskytovat informace osobám, jejichž práva zaručená čl. 2 a čl. 8 Úmluvy mohou být porušena.⁸²

3.1 Stížnost k ESLP jako právní nástroj ochrany před hlukem

Právním prostředkem ochrany práv přiznaných Úmluvou je dle čl. 34 Úmluvy individuální stížnost. Podání stížnosti má své podmínky a pravidla, jež jsou vymezena jak v Úmluvě, tak v Jednacím řádu Soudu, zde konkrétně v článku 47.⁸³ Na prvním místě proto musí stěžovatelem podaná stížnost obsahovat ty náležitosti, jež jsou uvedeny v čl. 47, přičemž stížnost se podává na oficiální formuláři Soudu, který musí být řádně vyplněn.⁸⁴ Formulář je sestaven tak, aby jeho jednotlivá okénka obsahovaly všechny potřebné informace v souladu s výše uvedeným článkem. Mezi obligatorní údaje se řadí kromě identifikačních údajů stěžovatele a jeho podpisu, respektive případně také jeho zástupce, označení stran, proti kterým stížnost směřuje, popis rozhodných skutečností a namítaných porušení Úmluvy a vyjádření stěžovatele k podmínkám přijatelnosti stížnosti. Správné vyplnění třináctistránkové stížnosti musí být doplněno obligatorními přílohami, kdy se jedná především o dokumenty, jichž se stěžovatel dovolává v textu stížnosti a dokumenty, jimiž podporuje svá tvrzení k skutečnostem uvedeným ve stížnosti.⁸⁵

V případě, že jsou splněny náležitosti čl. 47, zkoumá Soud podmínky přijatelnosti vymezené v textu Úmluvy, které lze primárně rozdělit do několika skupin. První skupinu tvoří procesní důvody nepřijatelnosti. Tyto podmínky nalezneme v čl. 35 Úmluvy, konkrétně v odstavci prvním. V souladu s tímto ustanovením podaná stížnost musí splňovat podmínku vyčerpání všech účinných prostředků nápravy poskytovaných vnitrostátními orgány a musí být podána

⁸² COUNCIL OF EUROPE. *Manual on human rights and the environment*. 2. vydání. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2012, s. 81.

⁸³ KRATOCHVÍL, Jan. *Jak napsat kvalitní stížnost k ESLP* [online]. bulletin-advokacie.cz, 24. únor 2014 [cit. 20. leden 2019]. Dostupné na: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/jak-napsat-kvalitni-stiznost-k-eslp#ftn1>>.

⁸⁴ KOPA, Martin. In BARTOŇ: *Základní práva...*, s. 153.

⁸⁵ Ustanovení čl. 47, Jednacího řádu Evropského soudu pro lidská práva.

v šestiměsíční lhůtě běžící ode dne přijetí konečného vnitrostátního rozhodnutí.⁸⁶ Mezi další důvody nepřijatelnosti patří anonymní stížnost, zneužití práva na podání stížnosti a stížnost duplicitní. Jako duplicitní stížnost posuzuje Soud nejen stížnost, jež jím již byla projednána, ale také situaci, kdy je věc, která je předmětem stížnosti projednávána u jiného mezinárodního orgánu.⁸⁷

Do skupiny druhé řadíme důvody nepřijatelnosti spojené s příslušností soudu, v jejímž rámci rozlišujeme čtyři kategorie. Těmi jsou:⁸⁸

1. Osobní neslučitelnost

- Dle čl. 34 Úmluvy může stížnost podat každá fyzická osoba, nevládní organizace nebo skupina jednotlivců, které se považují za oběti porušení práv garantovaných Úmluvou, resp. jejími Protokoly.⁸⁹ Úmluva zakotvuje relativně širokou aktivní legitimaci, což je zvyrazněno pojmem „každá“. Jak uvádí komentář k Úmluvě „*právo podat stížnost není podmíněno státní příslušností ke státu, proti němuž je směřována, ani pobyt v něm*“.⁹⁰ Podání stížnosti není limitováno ani pouze na osoby fyzické, nýbrž toto oprávnění dopadá také na osoby právnické v tom rozsahu, v jakém to konkrétní práva svou povahou připouští.⁹¹ V oficiálním formuláři tak nalezneme oddělené kolonky pro stěžovatele fyzickou osobu a stěžovatele právnickou osobu. Aby však byla dána působnost Soudu, musí být stěžovatel považován za přímou oběť porušení jeho práv, resp. za oběť nepřímou či ve výjimečných případech za oběť potenciální.⁹² Co do negativní legitimace, nelze stížnost podat proti jednotlivci, ale pouze proti státu, jenž navíc musí být signatářem Úmluvy.⁹³

2. Časová neslučitelnost

- Časová působnost je vázána na den, ve který byla Úmluva žalovanou smluvní stranou ratifikována, a na období po tomto dni následující. V případě určitých situací, kdy rozhodná skutečnost sice nastala před ratifikací Úmluvy, ale přetrvává do období po ratifikaci, může Soud k těmto skutečnostem výjimečně přihlídnout.⁹⁴

⁸⁶ Ustanovení čl. 35, odst. 1, Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

⁸⁷ KOPA, Martin. In BARTOŇ: *Základní práva...*, s. 154.

⁸⁸ KMEC, Jiří. In KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 23.

⁸⁹ Ustanovení čl. 34, Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

⁹⁰ KMEC, Jiří. In KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 25.

⁹¹ KOPA, Martin. In BARTOŇ: *Základní práva...*, s. 157.

⁹² Viz. KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 27–31.

⁹³ KMEC, Jiří. In KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 38.

⁹⁴ RADA EVROPY. *Praktická příručka k podmínkám přijatelnosti*. 2011, s. 37.

3. Místní neslučitelnost

- Kategorie třetí omezuje působnost co do místa, kde nastal skutkový stav, jež je předmětem stížnosti. Ke splnění této podmínky přijatelnosti musí dojít „*ke údajnému porušení Úmluvy (...) v jurisdikci žalovaného státu nebo na území, které je pod jeho účinnou kontrolou*“.⁹⁵

4. Věcná neslučitelnost

- Tato neslučitelnost je dána předmětem činnosti Soudu, která spočívá v aplikaci a ochraně práv zaručených Úmluvou a jejími protokoly. Aby tak byla stížnost v mezích věcné působnosti, musí se stížnost týkat právě práv tam vymezených.⁹⁶ Okruh věcné působnosti, a tedy věcné neslučitelnosti, je ve velké míře upřesňován judikaturou Soudu, a to mimo jiné také prostřednictvím autonomních pojmů.⁹⁷ Důležitou roli má tato působnost v otázce hlukového znečištění a obecně v oblasti práva životního prostředí, neboť jak bude podrobněji rozebráno v následující části práce, právo na příznivé životní prostředí se v Úmluvě explicitně nenachází, ale je „podřazeno“ pod obsah čl. 8.⁹⁸

Třetí a poslední skupina slučuje důvody nepřijatelnosti z hlediska odůvodněnosti stížnosti. Těmi jsou nedostatek podstatné újmy a zjevná neopodstatněnost stížnosti, přičemž „*zjevně neopodstatněné námitky mohou být rozděleny do čtyř kategorií: námitky dovolávající se „přezkoumu ve čtvrté instanci“, námitky, z nichž jasně nebo zjevně vyplývá, že nedošlo k porušení, nepodložené námitky a, konečně, námitky zmatené nebo smyšlené*“.⁹⁹ Podmínka podstatné újmy je relativně nová a vyžaduje určitý stupeň závažnosti namítané újmy.¹⁰⁰

⁹⁵ Tamtéž, s. 35.

⁹⁶ Tamtéž, s. 41.

⁹⁷ KOPA, Martin. In BARTOŇ: *Základní práva...*, s. 158.

⁹⁸ DUDOVÁ: *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví...*, s. 60.

⁹⁹ RADA EVROPY. *Praktická příručka k podmínkám přijatelnosti*. 2011, s. 64.

¹⁰⁰ KOPA, Martin. In BARTOŇ: *Základní práva...*, s. 161.

3.2 Právo na život

Ustanovení článku 2 Úmluvy patří k jedním z nejzásadnějších ustanovení Úmluvy. Zakotvuje povinnost chránit lidský život a zákaz úmyslného zbavení života, nejedná-li se o případy v tomto článku uvedené. K porušení práva dle čl. 2 Úmluvy může dle judikatury ESLP¹⁰¹ výjimečně dojít i tehdy, kdy nedošlo k úmrtí osoby, jejíž právo mělo být porušeno.¹⁰² Závazky pro stát vyplývající z tohoto článku jsou jak negativní, tak pozitivní, kdy je úkolem státu jednat tak, aby byl lidský život aktivně chráněn.¹⁰³ Mezi stížnostmi, jež jsou posuzovány z hlediska porušení tohoto článku, se objevují také případy týkající se ochrany životního prostředí. Příkladem může být rozhodnutí ve věci Kolyadenko a další proti Rusku, v němž ESLP řešil případ ohrožení lidských životů náhlými záplavami, a kdy porušení předmětného článku bylo shledáno (byť pouze v případě tří stěžovatelů).^{104 105}

Co se týká případů namítajících porušení práva na život nadměrným hlukem, nevyskytl se před ESLP případ, ve kterém by toto porušení bylo shledáno. Nicméně snahy stěžovatelů o uplatnění práve čl. 2 Úmluvy při ochraně zdraví před hlukem existují, ESLP však v žádném z případů neshledal tak závažný dopad na lidské zdraví, aby toto porušení vyslovil.¹⁰⁶ Přesto bych zde uvedla rozhodnutí týkající se obtěžování hlukem ve věci Taskin a další proti Turecku, který se před ESLP dostal v roce 1998. Byť stěžovatelé namítali především porušení čl. 8, kromě tohoto namítali také porušení práv zaručených čl. 2 Úmluvy. K tomu mělo dojít postupem při vydávání povolení a provozem zlatého dolu v blízkosti jejich bydliště. Dle stěžovatelů byli tito nuceni trpět dopady škod na životním prostředí, které vznikaly jeho provozem. Mimo jiné byli stěžovatelé obtěžováni nadměrným hlukem z dolu. Ten byl způsobován technikou a výbušninami používanými v dole.¹⁰⁷ ESLP uznal, že v tomto případě došlo k porušení práv dle čl. 8. Namítaným porušením práva na život se ale již nezabýval, neboť dle názoru ESLP jsou námitky shodné s těmi, kterými se ESLP zabýval pod čl. 8 Úmluvy, a tudíž je není nutné přezkoumávat z pohledu čl. 2.¹⁰⁸

Je otázkou, zda by ESLP došel k závěru, že čl. 2 byl porušen v případě, kdy by stěžovatel své argumenty podložil pouze tímto článkem a nikoli také čl. 8. V části odůvodnění, kde ESLP vyslovil aplikovatelnost čl. 8, ESLP uvádí jednu zásadní větu vyslovenou již v rozhodnutí z roku 1994 ve

¹⁰¹ Například rozsudek velkého senátu ve věci Makaratzis proti Řecku, ze dne 20. 12. 2004, č. 50385/99.

¹⁰² EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS. *Guide on Article 2*. Dostupné na: <https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_2_ENG.pdf>, s. 6.

¹⁰³ KMEC, Jiří. In KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 38.

¹⁰⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Kolyadenko a další v. Rusko, ze dne 28. 2. 2012, č. 17423/05, 20534/05, 20678/05, 23263/05, 24283/05 and 35673/05, § 3.

¹⁰⁵ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS. *Guide on Article 2*. Dostupné na: <https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_2_ENG.pdf>, s. 7.

¹⁰⁶ FERNANDÉZ: *Environmental cases in the ECHR...*, s. 138.

¹⁰⁷ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Taskin a další v. Turecko, ze dne 10. 11. 2004, č. 46117/99, §§ 11–13.

¹⁰⁸ Tamtéž, §§ 126, 139–140.

věci López Ostra proti Španělsku¹⁰⁹: „*Soud zdůrazňuje, že čl. 8 se aplikuje v případech znečištění životního prostředí, které může ovlivnit životní pohodu jednotlivců a bránit jim v užívání jejich domova takovým způsobem, že to negativně ovlivní jejich soukromý a rodinný život, aniž by bylo závažně ohroženo jejich zdraví.*“¹¹⁰ Formulace „aniž by bylo závažně ohroženo jejich zdraví“ dle mého názoru tak v podstatě vylučuje úspěšnost stížnosti, byla-li by za stejného skutkového stavu podána pouze s namítaným porušením čl. 2.

3.3 Právo na spravedlivý proces a právo na účinný opravný prostředek

V mnoha případech, v nichž stěžovatelé namítají obtěžování hlukem (a to bez ohledu na to, pod jaký článek namítané rušení hlukem stěžovatel vztahuje), ve vedlejší rovině namítají také porušení práv spadajících pod články 6 a 13 Úmluvy.

Právo na spravedlivý proces zakotvené v čl. 6 Úmluvy má významnou roli v moderní společnosti.¹¹¹ Jak uvádí Komentář k Úmluvě „*podle ESLP záruka spravedlivého procesu, cíl čl. 6 EÚLP, patří k základním principům každé demokratické společnosti ve smyslu Úmluvy*“.¹¹² Aby mohl být tento článek aplikován na konkrétní případ, musí být splněny podmínky stanovené judikaturou ESLP.¹¹³ V opačném případě je jeho aplikace v civilní věci vyloučena.

Jedním z aspektů spravedlivého procesu je právo na projednání věci v přiměřené lhůtě, přičemž tato „přiměřenost“ je posuzována v každém případě individuálně. Není v silách ESLP stanovit přesnou lhůtu, kdy v případě jejího překročení by toto bylo posuzováno jako porušení čl. 6. ESLP, nicméně, kromě zdůraznění individuality každého případu, zohledňuje určitá kritéria, mezi které řadí složitost případu, chování stěžovatele a dotčených národních orgánů a také důležitost řízení pro stěžovatele.

S přezkoumáváním těchto skutečností se ESLP potýká také v případech obtěžování hlukem. Příkladem může být rozhodnutí ve věci Borysiewicz proti Polsku, ve kterém se jednalo o hluk způsobený provozem dílny v bytě sousedícím s bytem stěžovatelky. Ta iniciovala řízení před národními orgány v září 1993, přičemž řízení nebylo skončeno ani po 14 letech procesu. Dle ESLP tak řízení před místními orgány nebylo provedeno efektivně a nebyla tak naplněna kritéria přiměřenosti délky řízení. Proto zde vyslovil porušení čl. 6 Úmluvy.¹¹⁴

K obdobnému závěru došel ESLP také v rozhodnutí ve věci Deés proti Maďarsku, jehož předmětem byl hluk ze silniční dopravy. V tomto případě řízení před národními orgány trvalo

¹⁰⁹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci López Ostra v. Španělsko, ze dne 9. 12. 1994, č. 16798/90.

¹¹⁰ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Taskin a další v. Turecko, ze dne 10. 11. 2004, č. 46117/99, § 113.

¹¹¹ KMEC, Jiří. In KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 572.

¹¹² KMEC, Jiří. In KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 572.

¹¹³ Tato kritéria jsou podrobně rozebrána v publikaci KMEC, Jiří, David KOSAŘ, Jan KRATOCHVÍL a Michal BOBEK. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 584 a násl.

¹¹⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Borysiewicz v. Polsko, ze dne 1. července 2008, č. 71146/01, § 57–70.

skoro 7 let, a ESLP po zvážení výše uvedených kritérií neshledal žádné skutečnosti, jež by tuto nepřiměřenou délku dostatečně odůvodňovaly. K porušení práv stěžovatele zaručených čl. 6 tak došlo.¹¹⁵ Dalším příkladem, kdy dle ESLP byla délka řízení nepřiměřená, a který se týkal obtěžování hlukem ze železniční stanice, je rozhodnutí ve věci Bor proti Maďarsku. Délka řízení před národními orgány, v nichž se stěžovatel domáhal ochrany před rušením, činila téměř 11 let.¹¹⁶

Ustanovení článku 13 Úmluvy pak zakotvuje právo na účinný opravný prostředek před národními orgány, v případě, že byly porušeny práva a svobody zakotvené Úmluvou. Volba formy opravných prostředků, které má stát zaručovat je již na konkrétním členském státu, neboť státům je v těchto mezích přiznán prostor pro uvážení.¹¹⁷ Také aplikace čl. 13 Úmluvy je limitována, kdy nelze jeho porušení namítat samostatně, ale pouze spolu s jiným ustanovením Úmluvy zakotvujícím práva a povinnosti.¹¹⁸ Co do vzájemného vztahu těchto ustanovení, má čl. 13 postavení ustanovení obecného, zatímco čl. 6 je ustanovením speciálním.¹¹⁹

Posouzením, zda bylo právo na účinný opravný prostředek porušeno či nikoliv, se ESLP věnoval v rozhodnutí Hatton a další proti Spojenému království.¹²⁰ Předmětem stížnosti byl nadměrný hluk z letecké dopravy na letišti Heathrow. Námitky stěžovatelů spočívaly v tom, že rozsah soudního přezkumu provedený místními soudy byl nedostatečný, kdy soudy nebyly schopny posoudit, zda zásah do práv stěžovatelů zaručených čl. 8 Úmluvy, byl ospravedlnitelný.¹²¹ Byť nakonec ESLP neshledal, že došlo k porušení práv v čl. 8, v otázce namítaného porušení čl. 13 Úmluvy dal stěžovatelům za pravdu a porušení vyslovil.¹²²

Výjimkou nejsou ani případy, kdy stěžovatel namítá porušení jak čl. 6, tak čl. 13 Úmluvy. Uvést zde lze například rozhodnutí ve věci Leon a Agnieszka Kania proti Polsku. Stěžovatelé se bránili před místními orgány hluku vznikajícímu z provozu řemeslného družstva nacházejícího se vedle domu stěžovatelů. Dle stěžovatelů bylo řízení do doby, než bylo dosaženo konečného rozhodnutí, nepřiměřeně dlouhé, a tedy v rozporu s čl. 6 Úmluvy. A stejný názor měl také ESLP.¹²³

Odlišným příkladem je pak rozhodnutí ve věci Grimkovskaya proti Ukrajině, jež se týkal hluku způsobeného provozem dálnice, která vedla skrz ulici, v níž měla bydliště stěžovatelka,

¹¹⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Deés v. Maďarsko, ze dne 9. 10. 2010, č. 2345/06, §§ 25–27.

¹¹⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Bor v. Maďarsko, ze dne 18. 6. 2013, č. 50474/08, §§ 29–31.

¹¹⁷ COUNCIL OF EUROPE. *Manual on human rights and the environment*. 2. vydání. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2012, s. 103.

¹¹⁸ KMEC, Jiří. In KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 1198.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 1204.

¹²⁰ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Hatton a další v. Velká Británie, ze dne 8. 7. 2003, č. 36022/97.

¹²¹ COUNCIL OF EUROPE. *Manual on human rights and the environment*. 2. vydání. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2012, s. 105.

¹²² Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Hatton a další v. Velká Británie, ze dne 8. 7. 2003, č. 36022/97, §§ 137–142.

¹²³ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Leon a Agnieszka Kania v. Polsko, ze dne 21. července 2009, č. 12605/03, §§ 73–84.

příčemž se jednalo o ulici rezidenční. Hlukem mělo dle stěžovatelky dojít k porušení čl. 8 Úmluvy. Mimo to stěžovatelka namítala také porušení čl. 6 a 13 Úmluvy (nespravedlivý proces, arbitrárnost rozhodování). ESLP se však v odůvodnění rozhodnutí těmito námitkám nevěnuje, resp. nevěnuje se jim pohledem těchto článků. Předmětné rozhodnutí obsahuje rozsáhlé odůvodnění týkající se článku 8, v rámci kterého se ESLP vypořádal také se skutečnostmi, jež by jinak mohly zakládat porušení čl. 6. Jak uvádí ESLP „*navzdory rozdílům v povaze zájmů, jež jsou chráněny čl. 6 a 8 Úmluvy, které mohou vyžadovat samostatné přezkoumání nároků vznesených pod těmito články, v předmětném případě, s ohledem na zjištění soudu pod čl. 8 Úmluvy, týkajících se nedostatečného odůvodnění rozhodnutí národních soudů, Soud nepovažuje za nezbytné přezkoumávat stejná fakta pod čl. 6 Úmluvy*“.¹²⁴

Právo na přístup k soudu, které primárně spadá pod čl. 6 Úmluvy, tak může být zahrnuto pod čl. 8 Úmluvy. V rámci problematiky životního prostředí (a tedy i hlukového znečištění) a čl. 8 totiž ESLP posuzuje také to, zda byla naplněna kritéria spravedlivého procesu, co do rozhodnutí, jimiž mohlo dojít k zásahu do práv stěžovatele.¹²⁵

Podobný postup jako ve výše uvedeném případě nebyl Soudem zvolen poprvé. Obdobná argumentace zazněla již ve věci Mileva a další proti Bulharsku z roku 2010 týkající se hluku z provozu počítačového klubu nacházejícího se v blízkosti bydliště stěžovatele. I zde ESLP nepovažoval za nezbytné přezkoumávat námitky stěžovatelů pod články 6 a 13 Úmluvy (délka řízení a nedostatek efektivních opravných prostředků), neboť tyto byly vzaty v potaz při přezkumu otázky, zda došlo k porušení práv zaručených čl. 8 Úmluvy.¹²⁶

¹²⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Grimkovskaya v. Ukrajina ze 21. 7. 2011, č. 38182/03, § 77.

¹²⁵ COUNCIL OF EUROPE. *Manual on human rights and the environment*. 2. vydání. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2012, s. 101.

¹²⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Mileva a další v. Bulharsko ze 25. 10. 2010, č. 43449/02 a 21475/04, §§ 103–109.

3.4 Právo na respektování soukromého a rodinného života

Dle článku 8 Úmluvy má každý právo na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence. Ačkoliv znění tohoto článku nezakotvuje výslovně právo na příznivé životní prostředí, ESLP jej ve své judikatuře pod tento článek podřazuje. V případě, že existuje přímé a vážné ohrožení jedince hlukem (resp. jiným znečištěním), může se za takové situace jednat o porušení čl. 8 Úmluvy.¹²⁷ Jedná se tak primárně o ochranu jedince, nikoli o samotnou ochranu životního prostředí. Proto nelze čl. 8 využít v situaci, kdy by následkem nadměrného hluku došlo k poškození životního prostředí, ale nebylo by zasaženo do práva jednotlivce na respektování soukromého a rodinného života a domova.¹²⁸ Aby se jedinec mohl dovolávat ochrany práv prostřednictvím čl. 8, nemusí dojít k specifické újmě na zdraví.¹²⁹

Má-li ohrožení zdraví a kvality života jedince hlukem svůj původ v aktivitách, jež poškozují životní prostředí, lze tedy ochranu jedincům poskytnout především skrz tento článek, byť to ze samotného znění článku implicitně nevyplývá.¹³⁰ Právo na příznivé životní prostředí je tak dle judikatury ESLP součástí práva na respektování soukromého a rodinného života, čímž je zajištěna ochrana životního prostředí, byť je tato ochrana poskytována nepřímo.¹³¹

Co do ochrany před hlukem je tak „základem pro neúspěšnější nároky týkající se otázek životního prostředí před ESLP (...) právo na respektování rodinného a soukromého života a domova.“¹³² Judikatura ESLP k ochraně jedinců před hlukem je proto nejrozsáhlejší právě v měřítku čl. 8 a většina stížností týkajících se hluku spadá pod tento článek.¹³³ Protože se tedy jedná o nejdůležitější článek, konkrétním rozhodnutím a jejich rozboru se bude věnovat samostatná kapitola diplomové práce, jež bude následovat.

¹²⁷ KRATOCHVÍL, Jan. In BARTOŇ: *Základní práva...*, s. 296.

¹²⁸ KRATOCHVÍL Jan. In KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 929.

¹²⁹ FERNANDÉZ: *Environmental cases in the ECHR...*, s. 140.

¹³⁰ VARELLA, Marcelo Dias, STIVAL, Mariane Morato. Urban environment in European International jurisprudence. *Veredas do Direito: Belo Horizonte*, č. 29, roč. 2017, s. 377.

¹³¹ FECHETE Iuliana Ruxandra. Study of the case-law of the european court for human rights applicable to the environment law. *Social and Behavioral Sciences*. Bucharest: University of Bucharest, č. 62, roč. 2012, s. 1072.

¹³² FERNANDÉZ: *Environmental cases in the ECHR...*, s. 139.

¹³³ VERSCHUUREN, Jonathan, SCHOLTZ, Werner. Contribution of the case law of the European Court of Human Rights to sustainable development in Europe. *Regional Environmental Law: Transregional Comparative Lessons in Pursuit of Sustainable Development*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Ltd., s. 377.

3.5 Právo na pokojné užívání majetku

Obtěžováním jedince hlukem mohou být porušena také práva zaručená čl. 1 Protokolu č. 1 Úmluvy, jež kromě práva na pokojné užívání majetku, zakotvuje také zákaz nebyt zbaven svého majetku a právo států přijímat legislativu regulující užívání majetku.¹³⁴ Byť by se mohlo zdát, že znění článku zakotvuje pouze povinnost státních orgánů zdržet se jednání, kterým by mohlo dojít k zásahu do pokojného užívání majetku, není tomu tak. Naopak v určitých případech může být vyžadováno aktivní jednání státu, neboť jen tak bude zajištěn efektivní výkon práv dle čl. 1 Protokolu č. 1 Úmluvy.¹³⁵ K pozitivním závazkům uvádí Komentář k Úmluvě následující: „*stát má povinnost ochrany, tedy povinnost chránit majetek proti zásahům ze strany třetích osob, stejně jako širší povinnost předcházet škodám na majetku (jakási prevenční povinnost)*“.¹³⁶

Součástí práva na pokojné užívání majetku nicméně v obecné rovině není právo na užívání majetku v určité kvalitě zdravého životního prostředí. Nebude tak shledáno porušení tohoto práva v případě pouhého snížení kvality životního prostředí. Vedle tohoto hlediska totiž musí dojít také k snížení ekonomické hodnoty předmětného majetku.¹³⁷

Příkladem, v němž ESLP shledal porušení tohoto ustanovení hlukem, může být rozhodnutí ve věci *Bistrovic* proti Chorvatsku.¹³⁸ K tomu mělo dojít jednáním státu, který s cílem stavby dálnice, vyvlastnil část pozemku stěžovatelů, přičemž vyvlastněnou část využívali stěžovatelé k zemědělské produkci. Zbylá část pozemku, na kterém se mimo jiné nacházelo obydlí stěžovatelů, stát ponechal ve vlastnictví stěžovatelů. S tímto stěžovatelé nesouhlasili, neboť jim jako farmářům nebyla ponechána část k užitku, a její další využití tak bylo nemožné. Proto stěžovatelé požadovali vyvlastnění celého pozemku, resp. odpovídající výši kompenzace zohledňující tržní hodnotu vyvlastněné části pozemku. Postavením dálnice v blízkosti jejich domu (dva až tři metry) by byli stěžovatelé navíc vystaveni hlukovému znečištění.¹³⁹

Hlavní otázkou, na kterou musel ESLP najít odpověď, bylo, zda v daném případě bylo jednáním dotčeného státu dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi obecným zájmem společnosti a požadavky na ochranu základních práv jednotlivce. Potřebnou rovnováhu zde však ESLP neshledal a přiklonil se k námitkám stěžovatelů. Stát nepřiznal stěžovatelům odpovídající kompenzaci, když nezohlednil všechny aspekty ovlivňující sníženou hodnotu a využitelnost pozemku po vyvlastnění části pozemku stěžovatelů. Nadto shledal nedostatky v odborné zprávě,

¹³⁴ BOBEK, Michal. In KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 1246.

¹³⁵ COUNCIL OF EUROPE. *Manual on human rights and the environment*. 2. vydání. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2012, s. 71.

¹³⁶ BOBEK, Michal. In KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 1248.

¹³⁷ VARELLA: *Urban environment...*, s. 380.

¹³⁸ FERNANDÉZ: *Environmental cases in the ECHR...*, s. 145.

¹³⁹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Bistrovic v Chorvatsko*, ze dne 31. 5. 2007, č. 25774/05, §§ 4–12.

na základě které bylo rozhodnuto o vyvlastnění. V souladu s těmito zjištěními vyslovil porušení čl. 1 Protokolu č. 1.¹⁴⁰

Zde bych také uvedla případ českého stěžovatele namítajícího porušení čl. 1 Protokolu č. 1 hlukem, konkrétně se jedná o rozhodnutí ve věci *Zapletal proti České republice*.¹⁴¹ K údajnému porušení stěžovatelových práv mělo dojít nadměrným hlukem z provozu továrny nacházející se v blízkosti bydliště stěžovatele. Ten se bránil prostřednictvím stížností u příslušných vnitrostátních orgánů, jejichž výsledkem bylo provedení měření hladiny hluku. Byť bylo shledáno překročení hlukových limitů, byly navrženy opatření k nápravě a provoz továrny nebyl zastaven. Stěžovatel se bránil také žalobou proti kolaudačnímu řízení, nebyl však úspěšný. ESLP však porušení stěžovatelových práv neshledal. Dle jeho názoru mohl stěžovatel využít soukromoprávních prostředků k řešení situace. Navíc stěžovatel Soudu nedoložil dokumenty podporující jeho tvrzení ohledně překračování hlukových limitů, zhoršení zdravotního stavu, a snížení ceny dotčené nemovitosti. Mimo to stěžovatel namítal porušení čl. 6 odst. 1 a článku 13 Úmluvy, což ESLP prohlásil za nepřijatelné.¹⁴²

¹⁴⁰ Tamtéž, §§ 32–45.

¹⁴¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Zapletal v. Česká republika*, ze dne 30. 11. 2010, č. 12720/06.

¹⁴² Anotace rozhodnutí z 30. 10. 2010 ve věci č. 12720/06 – *Zapletal proti České republice*.

4 Ochrana před hlukem jako součást práva na respektování soukromého a rodinného života

4.1 Rozsah čl. 8

Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, domáhat se ochrany před obtěžujícím hlukem se lze u ESLP také skrze čl. 8 Úmluvy. Prostřednictvím tohoto článku tak Soud chrání mimo jiné také zdraví a kvalitu života jedince.¹⁴³ ESLP při posuzování případů, v nichž stěžovatelé namítají porušení práv zaručených čl. 8 Úmluvy hlukem, vychází ze stálé judikatury, a proto má postup přezkoumávání určitou strukturu. Podmínkou pro to, aby ESLP v konkrétním případě vůbec rozhodoval, zda došlo k porušení tohoto článku, je přezkoumání případu s cílem určit, jestli lze daný skutkový stav podřadit pod rozsah čl. 8 Úmluvy.^{144 145}

4.1.1 Pojmy soukromý a rodinný život a domov

Obtěžování hlukem může spadat jak pod pojmy soukromý a rodinný život, tak pod ochranu domova. V judikatuře ESLP nalezneme případy, kdy ESLP hovoří pouze o porušení stěžovatelova práva na respektování domova (např. rozhodnutí ve věci Bor proti Maďarsku), ve většině případů však ESLP pracuje se všemi těmito pojmy, resp. s jeho kombinacemi (příkladem může být rozhodnutí ve věci Zammit Maempel proti Maltě, v němž ESLP neshledal porušení práva na respektování soukromého života a domova hlukem způsobeným ohňostroji)¹⁴⁶. Protože jsou tyto pojmy vzájemně provázené, v některých rozhodnutích je ESLP spojuje do pojmu jednoho. Hovořit tak může například o zásahu do soukromé sféry, či životního prostoru stěžovatele.¹⁴⁷

Jak uvádí ESLP v rozsudku Moreno Gomez proti Španělsku „článek 8 Úmluvy chrání právo jednotlivce na soukromý a rodinný život, domov a korespondenci. Domovem je místo, jež je fyzicky vymezeno a v němž se odehrává tento rodinný a soukromý život. Člověk má právo na ochranu svého domova, což znamená nejen právo na skutečné fyzicky vymezené místo, ale také právo na klidné užívání tohoto prostoru. (...) Porušení práva na soukromý a rodinný život (...), zahrnuje také rušení, která nejsou konkrétní nebo materiální, jako jsou hluk, emise, pach nebo jiné formy rušení.“¹⁴⁸

Pojem domov je pojmem autonomním, tzn. že na obsah tohoto pojmu nemají vliv národní právní úpravy. Nicméně ani ESLP pojem domov nedefinoval absolutně, neboť při určení, zda se

¹⁴³ VARELLA: *Urban environment...*, s. 386.

¹⁴⁴ COUNCIL OF EUROPE. *Manual on human rights and the environment*. 2. vydání. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2012, s. 46.

¹⁴⁵ KOPA, Martin. *Doktrína prostoru pro uvážení (margin of appreciation) v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva*. Praha: Leges, 2014, s. 114.

¹⁴⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Zammit Maempel v. Malta, ze dne 22. 11. 2011, č. 24202/10.

¹⁴⁷ COUNCIL OF EUROPE. *Manual on human rights and the environment*. 2. vydání. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2012, s. 45.

¹⁴⁸ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Moreno Gómez v. Španělsko ze dne 16. 11. 2004, č. 4143/02, § 53.

v konkrétních případech jedná o domov či nikoliv, záleží na skutkových okolnostech přezkoumávaného případu. Základním předpokladem pro naplnění definice domova je existence souvislého vztahu k předmětnému místu.¹⁴⁹

Příkladem, v němž ESLP nesouhlasil s námitkami státu týkajícími se výkladu pojmu domov, je rozhodnutí ve věci Fägerskiöld proti Švédsku. Hluk zde byl způsobován větrnou elektrárnou a obtěžoval stěžovatele bydlící v její blízkosti. Spornou skutečností bylo, že se jednalo o druhý domov stěžovatelů sloužící především k rekreačním účelům. ESLP v souladu se svou předchozí judikaturou pojmy domov a soukromý život vykládá extenzivně. Proto, je-li druhý dům vybavený a využívaný např. jako tzv. prázdninový dům, může spadat pod pojem domov, a tedy požívat ochrany zaručené čl. 8 Úmluvy. Nadto, jak podotkl ESLP, stěžovatelé odkazovali na jejich práva na soukromý a rodinný život, nikoli na právo na respektování jejich domova.¹⁵⁰

4.1.2 Závažnost zásahu

Shledá-li ESLP, že daný skutkový stav spadá do rozsahu čl. 8, zabývá se následně otázkou závažnosti tohoto zásahu. Aby bylo možné zkoumat porušení čl. 8, vyžaduje ESLP určitou minimální míru závažnosti zásahu.¹⁵¹ Byť jsou v judikatuře ESLP vymezena některá hlediska, jež mají soudci ESLP při určování potřebné míry zohlednit, nelze tuto stanovit absolutně a je nutné je v každém případě posuzovat individuálně.¹⁵²

Tato hlediska jsou vymezena např. v rozhodnutí ve věci Mileva a další proti Bulharsku, kde se ESLP vyjádřil k posuzování potřebné míry závažnosti.¹⁵³ Stěžovatelé byli několik let obtěžováni hlukem, který pocházel z nelegálně provozovaného počítačového klubu situovaného v přízemí budovy, v níž bydleli. Co do míry závažnosti zde ESLP odkazuje na své předchozí rozhodnutí ve věci Fadeyeva proti Rusku, když uvedl, že při posuzování závažnosti je nutné vycházet z konkrétních okolností každého jednotlivého případu, mezi které patří „(...) *intenzita rušení a jeho trvání, jeho vliv na fyzické a mentální zdraví. V potaz musí být vzat také obecný kontext životního prostředí. (...) Nemůže existovat žádný nárok dle čl. 8 Úmluvy, pokud by újma, jež je předmětem stížnosti, byla zanedbatelná ve srovnání s riziky, která jsou vlastní životu každého moderního města.*“¹⁵⁴

¹⁴⁹EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS. *Guide on art. 8*. Dostupné na: <https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ENG.pdf>, s. 62.

¹⁵⁰ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Fägerskiöld v. Švédsko ze dne 26. 2. 2008, č. 37664/04, s. 13–14.

¹⁵¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Moreno Gómez v. Španělsko ze dne 16. 11. 2004, č. 4143/02, § 58.

¹⁵² KRATOCHVÍL, Jan. In KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 930.

¹⁵³ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Mileva a další v. Bulharsko, ze dne 25. 10. 2010, č. 43449/02 a 21475/04.

¹⁵⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Fadeyeva v. Rusko, ze dne 9. 6. 2005, č. 55723/00, § 69.

V případě Mileva a další ESLP zjistil, že klub byl provozován 24 hodin denně, sedm dní v týdnu po dobu čtyř let, navštěvovalo jej velké množství členů a nacházelo se tam asi 50 počítačů. Hluk byl produkován jak samotnými počítači, tak návštěvníky klubu, neboť ti se zdržovali také před budovou klubu. Vzhledem ke skutečnostem, které uvedli stěžovatelé a k jim předloženým důkazům (byť nebyla předložena přímo měření hluku), Soud při posouzení všech okolností byl toho názoru, že minimální hranice závažnosti byla dosažena a stát měl povinnost učinit kroky směřující k ochraně zájmů stěžovatelů.¹⁵⁵

Potřebná míra závažnosti nebyla dle ESLP dosažena v již zmíněném případě Leon a Agnieszka Kania proti Polsku. Byť ESLP uznal, že provoz zemědělského družstva mohl ovlivnit život stěžovatelů, toto ovlivnění spočívající v překročení hlukových limitů zde nedosáhlo takové závažnosti, aby spadalo pod rozsah čl. 8. Dle Soudu stát při řešení situace učinil dostatečné kroky, když provedl několik měření, při nichž zjistil, že k stěžovateli namítaným překročením hlukových limitů nedošlo, neboť tyto byly v souladu s limity ustanovenými pro dotčené okolí. Nadto stěžovatelé nepředložili žádné lékařské zprávy dokládající tvrzení o negativním vlivu na jejich zdraví spočívajících v problémech se srdcem a sluchem, jež měly být způsobeny právě nadměrným hlukem.¹⁵⁶

Také v již zmíněném případě týkajícího se hluku z větrné elektrárny ESLP neshledal dosažení potřebné závažnosti zásahu. Dle stěžovatelů větrné turbíny vydávaly ustavičný, obtěžující hluk, a protože nesouhlasili s jejich provozem, namítali překročení hlukových limitů. ESLP s tímto nesouhlasil, když dle předložených důkazů bylo provedeno několik měření. V těchto nebylo zjištěno překročení hlukových limitů stanovených WHO, a co do doporučených limitů stanovených švédskou legislativou tyto překračovaly velmi nepatrně. Mimo to, nesouhlasili-li stěžovatelé s provedenými měřeními, měli předložit alternativní testy, což se nestalo. Ve prospěch dotčeného státu byla také skutečnost, že při rozhodování o neúspěšném odvolání stěžovatelů proti vnitrostátním rozhodnutím, pracovníci soudu navštívili předmětný pozemek.¹⁵⁷

Stěžovatelé se tak dovolávají skutečnosti, že potřebná závažnost byla dosažena, různými argumenty. Závažnost lze dle judikatury ESLP dovodit především z úrovně hluku (tedy v jaké míře jsou v konkrétním případě překračovány hlukové limity), z doby, po kterou byl stěžovatel hluku vystaven, z rozsahu negativního vlivu hluku na fyzické a psychické zdraví stěžovatele, případně členů jeho rodiny, a v neposlední řadě také z povahy konkrétní lokality, která je hlukem zasažena.

¹⁵⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Mileva a další v. Bulharsko, ze dne 25. 10. 2010, č. 43449/02 a 21475/04, § 97.

¹⁵⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Leon a Agnieszka Kania v. Polsko ze dne 21. 7. 2009, č. 12065/03, §§ 101–104.

¹⁵⁷ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Fägerskiöld v. Švédsko ze dne 26. 2. 2008, č. 37664/04, s. 16–17.

4.1.3 Důkazní břemeno

Z hlediska důkazního břemene v případech zásahu do práv zaručených čl. 8 nadměrným hlukem ESLP využívá volnější verzi tzv. „mimo rozumnou pochybnost“. Toto je dáno především povahou případů týkajících se životního prostředí, kdy stěžovatelé nemají snadný přístup k potřebným důkazům.¹⁵⁸ Naproti tomu dotčené státy se ve své argumentaci v mnoha případech dovolávají nedostatku důkazních prostředků předložených stěžovateli k prokázání jimi tvrzených skutečností, což by dle dotčených států mělo vést k nevyhovění těmto stěžovatelům. ESLP však v této otázce nezastává vždy striktní postavení a přiklání se na stranu stěžovatele, aniž by vyžadoval některé další důkazní prostředky.

Takto ESLP postupoval v již zmíněném případě Moreno Gomez proti Španělsku. Předmětem stížnosti byl hluk a ruch v nočních hodinách způsobený nočními kluby nacházejícími se v okolí bydliště stěžovatelky, za který byly dle stěžovatelky odpovědné španělské orgány, a v jehož důsledku mělo dojít k porušení práv stěžovatelky zaručené čl. 8 Úmluvy.¹⁵⁹ Jak konstatoval Soud, jednalo se o případ, kdy orgány veřejné moci selhaly v povinnosti aktivně konat a zabránit tak porušování základního práva stěžovatelky. ESLP neměl pochybnosti o výskytu hluku v předmětné oblasti. Při posuzování, zda hluk dosáhl určité míry závažnosti, se soud vyjádřil k argumentům španělské vlády týkajících se údajných nedostatků předložených měření překročení limitů hluku stěžovatelkou.¹⁶⁰

Právě zde ESLP aplikoval volnější důkazní břemeno. Orgány města Valencie prohlásily dotčenou oblast jako akusticky saturovanou zónu (tzn. zónu, v níž jsou obyvatelé vystaveni vysokým hladinám hluku) a zároveň bylo městem v několika případech provedeno měření hluku. Vyžadovat tak po stěžovatelce další měření, když si příslušné autority byly vědomy, že k překračování hluku dochází, již není nezbytné. Na základě výše uvedeného a ve spojení se skutečností, že stěžovatelka byla nadlimitnímu hluku vystavena několik let, Soud vyslovil porušení čl. 8. Závěrem Soud zdůraznil nutnost vymáhání ochrany práv zakotvených Úmluvou členskými státy, neboť v opačném případě základní práva nesplňují svůj účel a Úmluva nechrání skutečná práva, nýbrž pouze práva iluzorní.¹⁶¹

Za totožného skutkového stavu se před ESLP ocitla v roce 2012 další stížnost. Případ se týkal stěžovatele pana Zarzoso bydlícího ve stejné čtvrti jako stěžovatelka v předchozí věci. Také on trpěl obtěžujícím hlukem způsobených podniky ve čtvrti. Nicméně i přes rozhodnutí ESLP z roku 2004, vnitrostátní soudy došly k závěru, že případ stěžovatele nemůže být posouzen shodně

¹⁵⁸ FERNANDÉZ: *Environmental cases in the ECHR...*, s.139–140.

¹⁵⁹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Moreno Gómez v. Španělsko, ze dne 16. 11. 2004, č. 4143/02, § 46.

¹⁶⁰ Tamtéž, §§ 57–62.

¹⁶¹ Tamtéž, §§ 57–62.

proto, že stěžovatel nepředložil důkazy o hlukových limitech v jeho bytě.¹⁶² Shodně s předchozím případem rozhodl o nové stížnosti také ESLP. I zde vyslovil porušení práv stěžovatele zaručených čl. 8 jednáním (resp. spíše nejednáním) státu, který nenaplnil své pozitivní závazky. Stěžovatel dle ESLP dostatečně prokázal negativní následky utrpěné v důsledku vystavení nadlimitnímu hluku, stejně jako stěžovatelka v prvním případě. Pouhé vyhlášení akusticky satureované zóny není dostačující, když stěžovatel byl vystaven hluku po dlouhou dobu jak před vyhlášením zóny, tak poté.¹⁶³

Příkladem, kdy stěžovatel neunesl ani toto volnější důkazní břemeno, může být rozhodnutí ve věci *Borysiewicz proti Polsku*. Stěžovatelku obtěžoval hluk ze sousední dílny, nicméně jak ESLP, tak národním soudům nepředložila žádné výsledky měření hluku, ani žádné jiné důkazy, ze kterých by mohl ESLP dovodit, že v bytě stěžovatelky docházelo k překračování hlukových limitů. Také tvrzení stěžovatelky o negativním vlivu hluku na její zdraví a zdraví její rodiny stěžovatelka nijak nepodložila, když nepředložila žádné dokumenty prokazující pravdivost těchto tvrzení. Z těchto důvodů ESLP nemohl určit, zda dotčený stát selhal ve svých povinnostech spočívajících v přijetí potřebných opatření k zajištění stěžovatelových práv zaručených mu čl. 8 Úmluvy. Namítaný nadměrný hluk proto dle ESLP nebyl tak závažný, aby dosáhl potřebné intenzity k aktivaci čl. 8.¹⁶⁴

4.2 Zásah do práv zaručených čl. 8 Úmluvy

Obecně lze stížnosti na porušení čl. 8 rozdělit dle povahy dotčených závazků. Jednotlivé případy mohou být posuzovány z hlediska splnění pozitivních závazků státu, kdy stát svou nečinností zasáhl do základního práva jedince dle čl. 8 odst. 1 Úmluvy. Aby stát své pozitivní závazky naplnil, musí existovat vnitrostátní legislativa na takové úrovni, že je schopna zajistit ochranu práva na soukromý a rodinný život a práva na ochranu domova. Druhou možností pak je posuzování z hlediska negativních závazků státu, které vyplývají z povinnosti zdržet se zásahu do práv zaručených čl. 8 odst. 1 Úmluvy. Pokud k zásahu do práva jednotlivce jednáním státu došlo, následně se posuzuje opodstatnění takového zásahu dle čl. 8 odst. 2.^{165 166}

Nicméně v případech stížností na obtěžování hlukem, nemá dle ESLP výslovné podřazení případu pod jeden z výše uvedených druhů závazků velký vliv na přezkum, neboť principy použitelné v obou případech jsou velmi podobné. ESLP tak v několika svých rozhodnutích

¹⁶² Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Cuenca Zarzoso v. Španělsko*, ze dne 16. 1. 2018, č. 23383/12, § 36–42.

¹⁶³ Tamtéž, § 51–54.

¹⁶⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Borysiewicz v. Polsko*, ze dne 1. 8. 2008, č. 71146/01, §§ 44–56.

¹⁶⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Hatton a další v. Velká Británie*, ze dne 8. 7. 2003, č. 36022/97, § 98.

¹⁶⁶ KRATOCHVÍL, Jan. In *KMEC: Evropská úmluva...*, s. 866.

zdůraznil skutečnost, že bez ohledu na výše uvedené druhy závazků soud vždy postupuje tak, aby bylo dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi spornými zájmy jednotlivce a zájmy společnosti. Zároveň v obou případech požívají státy širokého prostoru pro uvážení, tedy je na jednotlivých státech, jaké prostředky zvolí k tomu, aby byl zajištěn soulad s Úmluvou.¹⁶⁷

Dosažení spravedlivé rovnováhy mezi veřejnými zájmy, tedy zájmy společnosti a soukromými zájmy, tedy zájmy jednotlivce, ESLP posuzuje dle skutkových okolností konkrétního případu. Na straně veřejného zájmu leží především hledisko prospěšnosti činnosti, která způsobuje hluk, pro společnost.¹⁶⁸ Nadto ESLP posuzuje „v případě pozitivních závazků břemeno kladené na společnost požadovaným opatřením“.¹⁶⁹ Jak závažný dopad měl zásah do sféry jednotlivce je hlediskem nacházejícím se na straně soukromého zájmu, tedy na straně konkrétního stěžovatele.¹⁷⁰ Konkrétní situace, v nichž ESLP provádí vyvažování těchto zájmů, jsou více analyzovány v rámci této diplomové práce u jednotlivých případů.

Obecně v případech týkajících se životního prostředí, včetně případů hlukového znečištění, je nutné provést důkladné vyhodnocení ekonomického přínosu činnosti ve vztahu vlivu této činnosti na základní lidská práva. V opačném případě může být následkem neprovedení vyhodnocení, resp. jeho nedostatečnosti, shledáno nedosažení spravedlivé rovnováhy mezi ekonomickými zájmy společnosti a základními právy stěžovatele.¹⁷¹

Také doktrína prostoru pro uvážení má v otázkách ochrany před hlukem významnou roli, když je jedním z měřítek pro posouzení toho, zda v daném případě došlo k porušení Úmluvy či nikoliv. Jak uvádí Martin Kopa, ESLP v rámci této doktríny vyjadřuje respekt konkrétnímu státu a jeho úsudku v konkrétních případech, a to na úkor rozsahu svého rozhodování, který je následkem přiznání volné úvahy státům, omezen.¹⁷² V Komentáři k Úmluvě je pak doktrína definována jako „koncept používaný Soudem (...) pro vyjádření deference státům, což znamená, že Soud nechává určitý prostor státním orgánům rozhodnout o otázkách týkajících se Úmluvy. Jinak řečeno, i když by měl třeba na věc jiný názor, tento nevysloví, pokud neshledá názor státu natolik špatný, že jde již o překročení konkrétní šíře prostoru pro uvážení“.¹⁷³ Primárně tak má být poskytována ochrana práv zaručených Úmluvou na úrovni vnitrostátní. Rozhodnutí ESLP v konkrétním případě pak přichází až tehdy, nenaplnuje-li stát své závazky vyplývající z Úmluvy a pohybuje se mimo ponechaný prostor pro uvážení.¹⁷⁴

¹⁶⁷ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Powell a Rayner v. Velká Británie, ze dne 21. 2. 1990, č. 9310/81, § 41.

¹⁶⁸ KRATOCHVÍL, Jan. In KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 930.

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ VERSCHUUREN: *Contribution of the case law ...*, s. 377.

¹⁷² KOPA: *Doktrína prostoru pro uvážení...*, s. 29.

¹⁷³ KRATOCHVÍL, Jan, KOSAŘ, David. In KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 89.

¹⁷⁴ KRATOCHVÍL, Jan. In KMEC: *Evropská úmluva...*, s. 90.

Co do rozlišení, zda je státům v otázkách ochrany stěžovatelů před hlukem udělen prostor pro uvážení široký či úzký, ESLP se ve svých rozhodnutích přiklání k širokému prostoru pro uvážení. Je-li udělen široký prostor pro uvážení, dochází k výraznějšímu sebeomezení Soudu, čemuž pak odpovídá rozsah přezkumu provedený Soudem.¹⁷⁵ Nelze však říci, že by se jednalo o absolutní pravidlo, na základě kterého by ESLP u všech případů, v nichž se stěžovatelé domáhají ochrany před porušením práv zaručených jim čl. 8 Úmluvy hlukem, ponechal dotčenému státu prostor široký. Je totiž nutné zdůraznit, že se jedná o doktrínu, jež se vymezuje v rámci konkrétních rozhodnutí Soudu, a proto by měl Soud v každém konkrétním případě posuzovat individuální skutečnosti, dle kterých pak určí, zda se měl stát pohybovat v rámci širokého prostoru pro uvažování, či prostoru úzkého.¹⁷⁶

Existenci doktríny prostoru pro uvážení a její využití zdůrazňuje ESLP například v již zmíněném rozhodnutí ve věci Mileva a další proti Bulharsku, když uvádí „*vzhledem k prostoru pro uvážení, který státy užívají, není v kompetenci Soudu stanovit, jaké konkrétní kroky by měly být učiněny k tomu, aby bylo obtěžování zamezeno nebo sníženo.*“¹⁷⁷ Subsidiární roli Úmluvy a nutnost prostoru pro uvážení ve vztahu k členským státům v otázkách tvorby politiky životního prostředí ESLP zdůraznil také v rozhodnutí ve věci Grimkovskaya proti Ukrajině.¹⁷⁸

V následující krocích bez ohledu na to, zda se v daném případě jedná o pozitivní či negativní závazky, Soud přezkoumává samotné jednání států. Nejprve by měl provést substantivní přezkum tohoto jednání, a poté přezkoumává procedurální stránku.¹⁷⁹ V rámci substantivního přezkumu si ESLP pokládá otázku, zda zásah do práva stěžovatele byl v souladu se zákonem, nezbytný v demokratické společnosti a ospravedlněn legitimním cílem. Nadto musí být dosažena spravedlivá rovnováha mezi těmito zájmy společnosti a zájmy jednotlivce.¹⁸⁰ Jak bylo uvedeno výše, státům je v této oblasti udělen široký prostor pro uvážení.

Velký senát ESLP například shledal soulad zásahu s Úmluvou v rozhodnutí Hatton a další proti Velké Británii. Případ se týkal hluku z provozu dráhy letiště, kdy stěžovatelé nesouhlasili s novým plánem upravujícím noční provoz letiště. Tímto mělo dojít k porušení jím zaručených práv čl. 8 Úmluvy. Přestože ESLP uznal, že stěžovatelé jsou vystaveni hluku a nový plán provozu může negativně ovlivnit kvalitu soukromého života stěžovatelů a rozsah užívání jejich domova, porušení čl. 8 neshledal. Dle ESLP je provoz letiště v zájmu hospodářského blahobytu země

¹⁷⁵ KOPA: *Doktrína prostoru pro uvážení ...*, s. 58–59.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 134–135.

¹⁷⁷ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Mileva a další v. Bulharsko, ze dne 25. 10. 2010, č. 43449/02 a 21475/04, § 98.

¹⁷⁸ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Grimkovskaya v. Ukrajina, ze dne 21. 7. 2011, č. 38182/03, § 65.

¹⁷⁹ FERNANDÉZ: *Environmental cases in the ECHR...*, s. 139.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 141.

a ohledně prostoru pro uvážení neshledal, že by došlo k jeho překročení, když bylo dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi zájmy stěžovatelů spočívajícím v ochraně domova a ekonomickými zájmy společnosti. ESLP tak vzal v potaz, že noční lety přispívají ekonomice státu, že počet jedinců rušených hlukem z letadlového provozu lze považovat za zanedbatelný vzhledem k běžné celkové míře rušení a také to, že tento menší počet jedinců má možnost se přestěhovat z dotčené lokality, aniž by došlo na jejich straně k finančním ztrátám.¹⁸¹

Při přezkumu tohoto případu se ESLP zabýval mimo jiné i otázkou, kdo hluk způsobil. Předmětný hluk nebyl způsoben státem ani státními orgány. Proto ESLP zdůrazňuje, že v případech týkajících se životního prostředí může být založena odpovědnost státu za porušení čl. 8 nejen přímým jednáním státu, nýbrž také selháním státu dostatečně regulovat soukromý průmysl.¹⁸²

Z hlediska procedurálních závazků pak ESLP zkoumá, zda při procesu rozhodování na vnitrostátní úrovni stát dostatečně zohlednil zájmy jednotlivce.¹⁸³ I tímto krokem se zabýval ve věci Hatton a další, kdy dle ESLP stát dostatečně zohlednil zájmy stěžovatelů a dosáhl spravedlivé rovnováhy mezi konkurujícími zájmy. Těto bylo dosaženo náležitým vyšetřováním a provedením studií před přijetím nového plánu nočního provozu. Významnou roli zde měla skutečnost, že s výsledky hlukových studií stát seznámil veřejnost, když tyto studie byly zveřejněny a rozeslány také obyvatelům žijícím v blízkosti letiště. Stěžovatelé se tak mohli několika způsoby zapojit do rozhodovacího procesu, což neučinili.¹⁸⁴

Jiným případem, ve kterém lze nalézt tuto strukturu odůvodnění je také již zmíněné rozhodnutí ve věci Grimkovskaya proti Ukrajině. Substantivní přezkum spočíval v uznání širokého prostoru pro uvážení státu v otázkách týkajících se místní infrastruktury. Jak ESLP zdůraznil, stát nemůže odpovídat pouze za umožnění dopravy napříč městem vedoucí skrz obydlenu ulici a ESLP tak nemůže přehodnotit rozhodnutí vlády umístit dálnici na dotčeném místě. Zároveň čl. 8 nezakládá jednotlivcům právo na jimi požadovanou úroveň užívání domova, ani právo na nový domov z důvodu obtěžování hlukem z dálnice.¹⁸⁵

Problematickým bodem případu tak nebyla substantivní stránka jednání státu, ale stránka procedurální, která spočívala v pochybnostech ESLP, zda „*byly zavedeny minimální záruky ke zajištění*

¹⁸¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Hatton a další v. Velká Británie, ze dne 8. 7. 2003, č. 36022/97, §§ 118–129.

¹⁸² Tamtéž, § 119.

¹⁸³ FERNANDÉZ: *Environmental cases in the ECHR...*, s. 139.

¹⁸⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Hatton a další v. Velká Británie, ze dne 8. 7. 2003, č. 36022/97, § 128.

¹⁸⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Grimkovskaya v. Ukrajina, ze dne 21. 7. 2011, č. 38182/03, § 65.

spravedlivé rovnováhy mezi zájmy stěžovatele a zájmy společnosti".¹⁸⁶ Na základě předložených důkazů ESLP shledal nedostatky v rozhodnutích vnitrostátních orgánů o umístění dálnice. Tyto spočívaly v nedostatečném studiu proveditelnosti záměru a v nevyhovující politice řízení životního prostředí, která byla shledána především ve skutečnosti, že stěžovatelka podávala stížnosti na vzniklou situaci nejpozději od roku 2000, ale oficiální vyšetřování a měření znečištění proběhlo až o dva roky později. V návaznosti na výše uvedené nebylo zajištěno právo veřejnosti na informace o životním prostředí a ani možnost stěžovatele účastnit se řízení týkajících se dálnice M04. Vzhledem k výše uvedenému proto dle ESLP nebylo dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi konkurujícími zájmy a porušení čl. 8 Úmluvy bylo shledáno.¹⁸⁷

K výše uvedeným fázím přezkumu se nicméně ESLP nevyjadřuje ve všech svých rozhodnutích, jejichž předmětem je obtěžování hlukem. Naopak pouze v hrstce rozhodnutí ESLP posuzuje jednotlivé otázky v souladu s výše uvedenými kroky. V ostatních případech ESLP na prvním místě přikročuje k posuzování spravedlivé rovnováhy mezi zájmy dotčenými v jednotlivých případech, aniž by tento přezkum dělil z pohledu substantivních závazků či závazků procedurálních.

Takto ESLP postupoval například ve věci Deés proti Maďarsku. Hlavní roli v této věci měl hluk způsobený silniční dopravou. Stěžovatelem byl maďarský občan žijící v maďarské čtvrti, která se potýkala se zvýšenou dopravou a s tím spojeným nárůstem obtěžujícího hluku. Byť maďarská vláda provedla několik opatření k řešení této situace, tyto však dle stěžovatele nevedly k efektivnímu řešení problému. Z provedených opatření šlo například o stavbu tří obchvatů v okolí či zavedení nočního rychlostního limitu na dotčených silnicích.¹⁸⁸

V tomto případě bylo nutné posoudit, zda stát neselhal ve svých pozitivních závazcích a učinil potřebné kroky k tomu, aby třetí stranou nedocházelo k porušování stěžovatelových práv. ESLP proto přistoupil k vyvažování rozdílných zájmů stran, tedy zájmů uživatelů cest a zájmů obyvatel přilehlých oblastí. ESLP uznal, že otázky dopravy a dopravní infrastruktury jsou pro státy složité, neboť rozhodování o konkrétních opatřeních vyžaduje jak čas, tak finance. I přesto však ESLP došel k závěru, že v předloženém případě byla provedená opatření nedostatečná, když stěžovatel byl neustále vystaven nadlimitnímu hluku (což bylo zjištěno provedeným měřením), a tím byl na rozdíl od státu neúměrně zatížen na svých právech. Dojde-li k výraznému překročení zákonných limitů a nejsou-li provedena vhodná opatření k jejich dodržování, může dojít k porušení zde namítaného článku.¹⁸⁹ V souladu s těmito argumenty ESLP uznal porušení stěžovatelových

¹⁸⁶ Tamtéž, § 66.

¹⁸⁷ Tamtéž, § 66–73.

¹⁸⁸ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Deés v. Maďarsko, ze dne 9. 10. 2010, č. 2345/06, § 5–14.

¹⁸⁹ Tamtéž, § 23.

práv zaručených mu čl. 8 Úmluvy, neboť žalovaný stát nenaplnil své závazky a nezaručil tak stěžovatelovo právo na respektování soukromého a rodinného života.¹⁹⁰

Obdobně ESLP postupoval v dalším případě maďarského stěžovatele ve věci Bor proti Maďarsku, v němž stěžovatel namítal, že stát nezajistil efektivní a včasnou ochranu před přítomným rušením, čímž došlo k porušení jeho práv zaručených čl. 8 Úmluvy. Stěžovatel bydlící v domě nacházejícím se naproti železniční stanici v místě, odkud vlaky vyjíždějí, se potýkal se zvýšeným hlukem, který byl způsoben výměnou parních lokomotiv za diesellové. Železniční společnosti byla příslušnými orgány na základě hlukových měření stanovena povinnost provést opatření k zabránění hlukového znečištění. Dle stěžovatelova tvrzení tato opatření sice vedla ke snížení hlukového znečištění, i přesto se hluk stále nacházel nad zákonnými limity.¹⁹¹

ESLP zde porovnával zájem stěžovatele na existenci klidného životního prostoru a zájmy společnosti na fungování železniční dopravy, přičemž se přiklonil k zájmům stěžovatele. Dle ESLP byl stěžovatel vystaven hluku po nepřiměřeně dlouhou dobu, neboť téměř 16 let trvalo, než byla provedena efektivní opatření k snížení hluku pod zákonnou hranici. ESLP zdůraznil, že ve spojení s přiznaným širokým prostorem pro uvážení, kterého v této oblasti státy požívají, je nutné včasné a efektivní využití sankčního systému. Pouhá existence sankčního systému není dostatečná, když stát nebyl schopen v průběhu takto nepřiměřeně dlouhé doby provést vymahatelná opatření a zajistit, aby stěžovatel nebyl nepoměrně zatěžován ve svém právu na respektování svého obydlí.¹⁹²

¹⁹⁰ Tamtéž, § 24.

¹⁹¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Bor v. Maďarsko, ze dne 18. 6. 2013, č. 50474/08, § 5–19.

¹⁹² Tamtéž, § 25–28.

4.3 Aplikace na české případy

V následující kapitole se budu věnovat vybraným případům z české soudní praxe, v nichž se soudci potýkali s otázkou rušení hlukem. Jedná se o případy, které byly rozhodnuty Nejvyšším soudem (dále jen „NS“) a Ústavním soudem (dále jen „ÚS“). Nejprve stručně uvedu skutkový stav věci a poté se na případ podívám pohledem ESLP a jím vymezenými kritérii.

4.3.1 Hluk z vodního díla před Ústavním soudem

V roce 2015 se u Ústavního soudu projednávala ústavní stížnost týkající se hluku z vodního díla, který měl obtěžovat vlastníka domu nacházejícího se v blízkosti tohoto díla. Stěžovatel se nejprve u obecných soudů domáhal zdržení se obtěžování hlukem z vodního díla, přičemž okresní soud stěžovateli vyhověl. Odvoláním však byl tento výrok změněn a žaloba stěžovatele byla zamítnuta. S rozhodnutím odvolacího soudu souhlasil také Nejvyšší soud, který podané dovolání stěžovatele zamítl. ÚS po posouzení, zda došlo k porušení základních práv stěžovatele, ústavní stížnost odmítl.¹⁹³

Tento případ lze podřadit pod zásah do práva na ochranu domova poskytovanou čl. 8 Úmluvy. Dle mého názoru by před ESLP stěžovatel neuspěl již v tomto prvním kroku přezkumu. Dům, který stěžovatel vlastnil, nacházející se v lokalitě, kde hlukové limity byly překračovány, totiž nesloužil stěžovateli k bydlení, tudíž se v něm nemohl odehrávat soukromý a rodinný život stěžovatele. Jak uvedl ÚS, stěžovatel dům pronajímal třetím osobám, tedy nemohlo dojít ani k poškození zdraví stěžovatele, což byla jedna ze stěžovatelových námitek a stěžovatel by tuto námitku neměl před ESLP jak prokázat. V situaci, kdy by se nadměrnému hluku bránily přímo osoby bydlící v domě stěžovatele, by však tato podmínka byla nepochybně splněna, neboť čl. 8 poskytuje ochranu i jednotlivcům bydlícím v pronajatém bytě.¹⁹⁴

ÚS se zabýval také mírou obtěžování hlukem. Přezkoumávání této otázky by tak spadalo do kroku, v němž ESLP posuzuje, zda zásah do chráněného práva dosáhl takové intenzity, aby vyvolal aplikaci čl. 8. Stěžovatel u ÚS namítal, že intenzita obtěžování je nepřiměřená místním poměrům, neboť nebylo pochyb, že hluk je způsobován dopadem vody do vývěstě vodního díla a že je tento hluk nadlimitní. Ani tato podmínka by dle mého názoru splněna nebyla. Jak vyplývá z rozhodnutí ÚS, důležitou roli v této situaci hrála skutečnost, že *„vodní dílo v každém případě způsobuje obtěžující hluk, nicméně tento hluk by v dané lokalitě vzhledem k charakteru vodního toku byl přítomen i bez existence daného vodního díla (...), byť v nepatrně menší intenzitě.“*¹⁹⁵ V rámci řízení byla provedena dostatečná měření prokazující tuto skutečnost, mimo to vodní dílo bylo provozováno v souladu se zákonem. Nadto

¹⁹³ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 3. 2015, sp. zn. II. ÚS 519/15, body 1–5.

¹⁹⁴ KRATOCHVÍL, Jan. In KMEC: *Evropská úmluva ...*, s. 875.

¹⁹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 3. 2015, sp. zn. II. ÚS 519/15, bod 11.

se vodní dílo na daném místě nacházelo několik desetiletí a stěžovatel tak musel být s existencí hluku srozuměn. Skutečnost, že stěžovatel si byl vědom, že se v daném místě nachází zdroj hluku, a přesto obydlí přijal za své, je postavena v neprospěch stěžovatele. Takto ESLP postupoval např. ve věci *Zammit Maempel proti Maltě*.^{196 197}

4.3.2 Nejvyšší soud a hluk z provozu hutní a ocelářské výroby

Nejvyšší soud se zabýval otázkou rušení hlukem z provozu hutní a ocelářské výroby v roce 2015. Před příslušný okresní soud se věc dostala z podnětu žaloby ze strany vlastníka domu v blízkosti areálu, který se domáhal zdržení rušení nadměrným hlukem. Hluk vznikl v areálu provozovny a dlouhodobě se nacházel nad hladinami zákonných hlukových limitů. Žalobci bylo jak u okresního, tak krajského soudu vyhověno, když žalovanému byla uložena povinnost zdržet se rušení a toto rozhodnutí potvrdil také soud odvolací. Nicméně NS ve věci rozhodl tak, že předcházející rozhodnutí nižších soudů zrušil a věc vrátil k soudu prvního stupně.¹⁹⁸

Shodně jako v předchozím případě je i zde problematické posouzení té skutečnosti, zda byl žalobce vystaven hluku nad míru přiměřenou poměrům. Právě na pokladu odlišného přístupu k výkladu tohoto pojmu došlo k zrušení rozhodnutí nižších soudů dovolacím soudem. Oba nižší soudy posuzovaly tuto míru vzhledem k oblastem, v nichž se nenachází obdobný areál, který by svým provozem způsoboval hluk. Toto pak mělo za následek vyhovění žalobci a uložení povinnosti zdržet se rušení hlukem žalovanému.¹⁹⁹ Nicméně NS nepřevzal tento přístup, když dle jeho názoru je nutné tuto míru „srovnávat s jinými lokalitami, ve kterých jsou provozována obdobná zařízení“.²⁰⁰ Jak zdůrazňuje V. Tomoszková a M. Tomoszek, ve spojení s právní úpravou obsaženou v ust. § 1013 občanského zákoníku, dochází v podstatě k situaci, kdy jedinec je nucen snášet obtěžování hlukem, které má negativní vliv na jeho zdraví, když se nachází nad zákonem stanovenými limity a nemá se tomuto obtěžování jak bránit.²⁰¹

Co do otázky, zda by daný případ spadal pod rozsah čl. 8, lze jej opět podřadit především pod ochranu domova. V tomto případě, byť v době řízení žalobce s rodinou v domě nebydlel, důvod pro dočasné odstěhování spočíval právě v hluku, jemuž byli on a jeho manželka vystaveni. Proto zvolili dočasné bydliště v jiné obci. Jak uvedl ESLP např. v rozhodnutí ve věci *Fägerskiöld proti Švédsku*, není na překážku, že stěžovatel vlastní druhý dům.²⁰² Také z pohledu potřeby

¹⁹⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Zammit Maempel v. Malta*, ze dne 22. 11. 2011, č. 24202/10, § 72.

¹⁹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 3. 2015, sp. zn. II. ÚS 519/15, body 6–12.

¹⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 22 Cdo 636/2014.

¹⁹⁹ TOMOSZKOVÁ, Veronika, TOMOSZEK, Maxim. In MÜLLEROVÁ: *Právo na příznivé životní prostředí...*, s. 144.

²⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 22 Cdo 636/2014.

²⁰¹ TOMOSZKOVÁ, Veronika, TOMOSZEK, Maxim. In MÜLLEROVÁ: *Právo na příznivé životní prostředí...*, s. 144–145.

²⁰² Viz. kapitola 4.1.1.

dosažení minimální závažnosti zásahu je v tomto případě zřejmé, že hluk překračoval stanovené limity, což bylo zjištěno několika měřeními. Vlastní měření si objednal také žalobce, přičemž ve všech provedených měřeních bylo zjištěno, že hladina hluku byla v nočních hodinách překračována dlouhodobě nad zákonný limit.²⁰³ Žalobce by tak před ESLP unesl také důkazní břemeno.

Spornou otázkou je pak rozhodnutí o povolení výjimky k překročení hladiny hluku. Tyto mohou být uděleny ve správním řízení, nicméně veřejnost, a tedy ani žalobce, nejsou účastníky řízení.²⁰⁴ Protože není pochyb, že k překračování hlukových limitů docházelo, ESLP by zde posuzoval, zda byla dosažena spravedlivá rovnováha mezi zájmy stěžovatele a zájmy společnosti. NS se ve svém rozhodnutí přiklonil k zájmům společnosti, resp. dal přednost ochraně vlastnického práva provozovatele před právem žalobce na ochranu soukromého života a pokojného užívání domova. Důležitou roli zde má skutečnost, že provoz hutní a ocelářské výroby v předmětném areálu lze považovat za činnost, která prospívá blahobytu země, v čemž by mohl také ESLP spatřovat důvod ospravedlňující zásah do základních práv.

Byť by tedy ESLP v předmětném případě nemusel shledat nedostatky z hlediska substantivního přezkumu, v rámci přezkumu procedurální stránky by bylo dle mého názoru posouzení složitější. Odpověď na otázku, zda při rozhodování o hlukové výjimce, jejímž následkem došlo k vyslovení souhlasu s překračováním zákonem stanovených limitů, byly dostatečně zohledněny zájmy jednotlivce, není totiž příliš jednoznačná.

²⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 22 Cdo 636/2014.

²⁰⁴ TOMOSZKOVÁ, Veronika, TOMOSZEK, Maxim. In MÜLLEROVÁ: *Právo na příznivé životní prostředí...*, s. 145.

Závěr

Diplomová práce se věnovala ochraně před hlukem v ČR ve světle judikatury ESLP. Hluk je jedním z faktorů ohrožujících lidské zdraví, a proto se jedná o téma pro společnost významné, byť mu není vždy přisuzována potřebná pozornost. Otázka ochrany před hlukem se objevuje na počátku 20. století, přičemž důležitou roli při vymezení pojmů jako jsou hluk a zdraví měla WHO. Hluk pak můžeme definovat z několika hledisek, ať už z pohledu fyziky či jednoduše jako zvuk, který člověka obtěžuje a je pro něj škodlivý. Tato škodlivost se negativně projevuje na lidském zdraví, v běžném životě a mezilidských vztazích každého jednotlivce, který je hluku vystavován.

Významnou roli v ochraně před hlukem zastává WHO. Do současné doby vydala několik dokumentů týkajících se hluku a obecně ochrany lidského zdraví. K dnešnímu dni lze za nejdůležitější dokument považovat příručku vydanou v roce 2018 s názvem *Environmental Noise Guidelines for the European Region*. Tato vychází z původní publikace z roku 1999, zohledňuje však nejnovější poznatky a výzkumy.

Základním pramenem právní úpravy hluku v ČR zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. Doplnující prameny pak tvoří vyhlášky, nařízení a dílčí zákony. Vliv na českou právní úpravu má také komunitární právo, kdy nejvýznamnější je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES ze dne 25. června 2002 o hodnocení a řízení hluku v životním prostředí, která mimo jiné zavedla povinnost provádět hlukové mapování. Směrnice byla také podnětem pro novelizaci českých předpisů tak, aby byly v souladu s komunitárním právem.

Jak vyplývá z výše uvedeného, česká právní úprava je v oblasti ochrany před hlukem roztržena do několika právních předpisů. Snahy o vyřešení této nekomplexnosti právní úpravy pak nejsou příliš úspěšné. Přičemž dle mého názoru právě povinnost transpozice směrnice z roku 2002 byla jednou z příležitostí pro vytvoření a přijetí zákona upravujícího problematiku hluku. Nicméně byť byl zákon připraven, k jeho přijetí nikdy nedošlo.

Česká republika je jako členský stát Rady Evropy vázaná také Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, na jejíž dodržování dohlíží Evropský soud pro lidská práva. Ochranu před hlukem je tak možné poskytnout také na úrovni základních práv, jejichž ochranu zaručuje Úmluva, a to prostřednictvím stížnosti k ESLP. Nadměrným hlukem může být dotčeno právo na život, právo na spravedlivý proces, právo na účinný prostředek nápravy, právo na soukromý a rodinný život, právo na přístup k informacím a právo na pokojné užívání majetku.

Z výše zmíněných ESLP v několika případech již shledal porušení všech jmenovaných, s výjimkou práva na život. Aby mohla být vyvolána aplikace čl. 2 Úmluvy, musel by nadměrný hluk závažně ohrozit lidské zdraví stěžovatele. Nicméně tak závažné ohrožení zdraví ESLP do současné doby ještě neshledal.

Nejčastěji namítaným článkem, jehož porušení mělo být způsobeno hlukem, je čl. 8 Úmluvy, kdy ESLP přiřazuje právo na příznivé životní prostředí právě k právu na ochranu soukromého a rodinného života, domova a korespondence. Judikatura ESLP je proto k tomuto článku nejrozsáhlejší. Dle mého názoru je toto zařazení efektivní. ESLP totiž tento článek vykládá široce a v rámci čl. 8 se zabývá všemi aspekty namítaného jednání, byť by některé aspekty mohly být posuzovány i samostatně pod ostatními výše uvedenými články Úmluvy. Namítá-li stěžovatel porušení čl. 8 hlukem, ESLP v rámci přezkumu posoudí také např. kritéria spravedlivého procesu či přístupu k informacím, aniž by bylo nutné namítat také porušení těchto článků.

V kapitole čtvrté jsem analyzovala judikaturu týkající se zásahu do práv zaručených jednotlivcům čl. 8 Úmluvy. Jak lze vyvodit z analyzovaných rozhodnutí, ESLP se při rozhodování o stížnostech týkajících se obtěžování hlukem nejprve zabývá otázkou, zda předmět stížnosti spadá do rozsahu čl. 8 Úmluvy. K tomuto závěru může dojít pouze v případě, že namítaným zásahem státu mohlo dojít k zasazení stěžovatelovy sféry soukromého života, rodinného života či domova. Následně zkoumá závažnost zásahu, neboť ne každé rušení hlukem je způsobilé vyvolat aplikaci čl. 8. Nejen v rámci těchto otázek se pak zabývá také unesením důkazního břemene stěžovatelem.

Jsou-li výše uvedená kritéria naplněna, přistupuje ESLP k vyvažování konkurujících si zájmů konkrétního případu. Toto vyvažování provádí primárně v rámci substantivního přezkumu, nicméně otázka, zda bylo dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi těmito zájmy se v různých obměnách prolíná celým procesem přezkumu. Můžeme ji tak nalézt také jako součást zkoumání naplnění procedurálních závazků (např. ve věci Grimkovskaya proti Ukrajině), tak v případech, kdy ESLP přistupuje přímo k otázce vyvažování, aniž by případ zkoumal zvláště pohledem substantivních či procedurálních závazků (např. ve věci Bor proti Maďarsku).

Jak vyplývá z odůvodnění analyzovaných rozhodnutí Soudu, při posuzování stížností nemá významnou roli určení o jakou povahu závazku, jenž měl stát porušit, se v konkrétní věci jedná. Byť lze z výše analyzované judikatury dovodit, že ve většině případů se jedná o závazky pozitivní (a v některých případech to ESLP výslovně uvádí – např. ve věci Deés proti Maďarsku), není definování povahy závazku podstatnou náležitostí pro rozhodnutí ESLP, což ESLP ve své judikatuře často zdůrazňuje.

Měla-li bych odpovědět na základě provedené analýzy na položenou výzkumnou otázku jaké závazky vyplývají státu z Úmluvy, pak dle mého názoru nelze na tuto otázku odpovědět příliš určitě. Obecně lze vyvodit, že stát naplní své závazky tehdy, bude-li na vnitrostátní úrovni existovat potřebná právní úprava, která bude efektivní a bude splňovat svůj účel spočívající v ochraně práv zaručených Úmluvou, jak to ESLP uvedl např. v analyzovaném rozhodnutí ve věci Bor proti Maďarsku. ESLP nejčastěji shledal porušení, a tedy nenaplnění závazků dotčenými státy, právě

v nečinnosti státního aparátu. Byť totiž dotčené státy měly zakotvenou ochranu před hlukem, vymezeny hlukové limity či zakotveny prostředky umožňující přezkum předmětných rozhodnutí, tyto nebyly dostatečně efektivně vymáhány. Následkem pak byli stěžovatelé, resp. potenciální stěžovatelé, obtěžováni nadměrným hlukem po nepřiměřeně dlouhou dobu.

Protože v těchto otázkách ESLP státům poskytuje široký prostor pro uvážení, ve svých rozhodnutích se nevyjadřuje k tomu, jaké konkrétní kroky mají státy činit k zajištění ochrany svých obyvatel před hlukem. Široký prostor pro uvážení totiž státům umožňuje zvolit prostředky k zajištění dodržování hlukových limitů a ochrany před obtěžováním hlukem tak, jak je pro každý nejvhodnější. Nicméně jak je vidět z analyzovaných případů, v mnoha případech se státy nevejdou ani do takto široce vymezeného prostoru, když prostřednictvím efektivní vnitrostátní právní úpravy nejsou schopny zajistit ochranu základních práv zaručených stěžovateli čl. 8 Úmluvy. Nicméně problémem ve většině případů není neexistence právní úpravy na úrovni jednotlivých států, nýbrž právě její nedostatečné a neefektivní vymáhání.

Také na české soudy se obracelí jednotlivci domáhající se ochrany před hlukem. V diplomové práci jsem zvolila dva české případy obtěžování hlukem, jež se vyskytly před NS a před ÚS. Ani jeden z případů však nebyl rozhodnut ve prospěch obtěžovaného jednotlivce, nýbrž ve prospěch „rušitele“. Nejspornějšími otázkami české právní úpravy je, jak vyplývá z těchto analyzovaných rozhodnutí, úprava hlukových výjimek, resp. řízení, v němž jsou tyto výjimky udělovány, a problematika výkladu pojmu „nad míru přiměřenou poměrům“.

Obtěžováním hlukem, se kterým se potýkal český občan, se zabýval také ESLP, když posuzoval stížnost českého stěžovatele, jejímž předmětem byl zásah do práva na pokojné užívání majetku. Tato však nebyla úspěšná. Je otázkou, zda by předmětná stížnost u ESLP uspěla v případě, kdy by stěžovatel namítal porušení čl. 8 Úmluvy. S obtěžováním hlukem se v ČR potýká mnoho občanů, kteří se tomuto snaží na vnitrostátní úrovni bránit. V diplomové práci jsem vybrala případy dva, nicméně obdobných případů se před českými soudy vyskytlo více. Z mého pohledu je problémem to, že tito čeští stěžovatelé nevyužijí možnosti podat stížnost k ESLP. Právní úprava hlukových limitů a hlukových výjimek tak do současné doby nebyla podrobena přezkumu ESLP, byť dle mého názoru by si především výše zmíněný případ týkající se hluku z hutní a ocelářské výroby tuto pozornost zaslouhoval.

Zdroje

Monografie

- BARTOŇ, Michal, KRATOCHVÍL, Jan, KOPA, Martin, TOMOSZEK, Maxim, JIRÁSEK, Jiří, SVAČEK, Ondřej. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. 608 s.
- COUNCIL OF EUROPE. *Manual on human rights and the environment*. 2. vydání. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2012. 196 s.
- DUDOVOÁ, Jana. *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví před environmentálním blukem*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 240 s.
- DUDOVOÁ, Jana. *Právo na ochranu veřejného zdraví*. 1. vydání. Praha: Linde a.s., 2011. 350 s.
- DARMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010. 630 s.
- KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2012. 1660 s.
- KOPA, Martin. *Doktrína prostoru pro uvážení (margin of appreciation) v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva*. Praha: Leges, 2014. 208 s.
- KRÝSA, Ivo, KRÝSOVÁ, Zdena. *Zákon o ochraně veřejného zdraví. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016. 304 s.
- MÜLLEROVÁ, Hana a kol. *Právo na příznivé životní prostředí: Nové interpretační přístupy*. 1. vydání. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2018. 288 s.
- ROSINA Josef, KOLÁŘOVÁ Hana, STANEK Jiří. *Biofyzika pro studenty zdravotnických oborů*. 1. vydání, Praha: Grada Publishing a.s., 2006. 230 s.
- STEHLÍK, Václav. HAMUÁLÁK, Ondřej, PETR, Michal. *Právo Evropské unie: ústavní základy a vnitřní trh*. Praha: Leges, 2017. 356 s.
- WAGNEROVÁ, Eliška, ŠIMÍČEK, Vojtěch, LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 906 s.

Odborné články

- FECHETE Iuliana Ruxandra. Study of the case-law of the european court for human rights applicable to the environment law. *Social and Behavioral Sciences*. Bucharest: University of Bucharest, č. 62, roč. 2012. s. 1072–1077.
- FERNANDÉZ, E. Telmo. Environmental cases in the ECHR. A focus in noise pollution. *Yearbook on Humanitarian Action and Human Rights*. Bilbao: Unidersidad de Deusto, č. 6, roč. 2009. s. 133-146.
- VARELLA, Marcelo Dias, STIVAL, Mariane Morato. Urban environment in European International jurisprudence. *Veredas do Direito: Belo Horizonte*, č. 29, roč. 2017, s. 373–395.

VERSCHUUREN, Jonathan, SCHOLTZ, Werner. Contribution of the case law of the European Court of Human Rights to sustainable development in Europe. *Regional Environmental Law: Transregional Comparative Lessons in Pursuit of Sustainable Development*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Ltd. s. 363-385.

Internetové články

EVROPSKÁ AGENTURA PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ. *Doprava a veřejné zdraví organizace* [online]. eea.europa.eu, 30. září 2016 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <<https://www.eea.europa.eu/cs/signaly/signaly-2016/clanky/doprava-a-verejne-zdravi>>.

BUSINESSINFO.CZ. *Evropská politika ochrany životního prostředí* [online]. BusinessInfo.cz, 30. květen 2009 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/evropska-politika-ochrany-zivotniho-5151.html>>.

EUR-LEX. *Životní prostředí a změna klimatu* [online]. eur-lex.europa.eu, [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/environment.html?root_default=SUM_1_CODED=20&locale=cs>.

EUROPEAN COMMISSION. *Evaluation of Environmental Noise Directive* [online]. ec.europa.eu, 10. duben 2017 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <http://ec.europa.eu/environment/noise/evaluation_en.htm>.

EUROPEAN COMMISSION. *Noise in Europe* [online]. ec.europa.eu, [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/info/events/noise-europe-2017-apr-24_en>.

EVROPSKÁ KOMISE. *Ode dneška do roku 2020: nový akční program EU pro životní prostředí* [online]. ec.europa.eu, 29. duben 2014 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/environment/efe/themes/here-2020-eu%E2%80%99s-new-environment-action-programme_cs>.

KRATOCHVÍL, Jan. *Jak napsat kvalitní stížnost k ESLP* [online]. bulletin-advokacie.cz, 24. únor 2014 [cit. 20. leden 2019]. Dostupné na: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/jak-napsat-kvalitni-stiznost-k-eslp#ftn1>>.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Vysoký krevní tlak* [online]. mzcr.cz, 1. prosinec 2015 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <http://www.mzcr.cz/hlukovemapy/obsah/vysoky-krevni-tlak_3419_30.html>.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCI ČR. *Česká republika a Rada Evropy*. [online]. mzv.cz, [cit. 20. prosinec 2018]. Dostupné na <https://www.mzv.cz/coe.strasbourg/cz/ceska_republika_a_rada_evropy/index.html>.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR. *Světová zdravotnická organizace* [online]. mzcr.cz, 8. září 2017 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <https://www.mzcr.cz/obsah/svetova-zdravotnicka-organizace_3115_8.html>.

SPÁČIL, Jiří. *Sousedská práva: imise* [online]. bulletin-advokacie.cz, 28. prosinec 2015 [cit. 8. prosinec 2018]. Dostupné na: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/sousedska-prava-imise?browser=full>>.

VÁPENÍKOVÁ, Danuše. *Průběh transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES* [online]. nrl.cz, [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <<http://www.nrl.cz/Content/files/novinky/prubeh-transpozice-smernice49.pdf>>.

VANDASOVÁ, Lenka. *Zdravotní účinky hluku* [online]. szu.cz, 16. říjen 2014 [cit. 5. listopad 2018]. Dostupné na: <<http://www.szu.cz/tema/zivotni-prostredi/zdravotni-ucinky-hluku>>.

Judikatura

Anotace rozhodnutí z 30. 10. 2010 ve věci č. 12720/06 – Zapletal proti České republice.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Powell a Rayner v. Velká Británie, ze dne 21. 2. 1990, č. 9310/81.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci López Ostra v. Španělsko, ze dne 9. 12. 1994, č. 16798/90.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Hatton a další v. Velká Británie, ze dne 8. 7. 2003, č. 36022/97.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Taskin a další v. Turecko, ze dne 10. 11. 2004, č. 46117/99.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Moreno Gómez v. Španělsko ze dne 16. 11. 2004, č. 4143/02.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Fadeyeva v. Rusko, ze dne 9. 6. 2005, č. 55723/00.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Bistrovic v. Chorvatsko, ze dne 31. 5. 2007, č. 25774/05.

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Fägerskiöld v. Švédsko ze dne 26. 2. 2008, č. 37664/04.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Borysiewicz v. Polsko, ze dne 1. července 2008, č. 71146/01.

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Leon a Agnieszka Kania v. Polsko, ze dne 21. července 2009, č. 12605/03.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Deés v. Maďarsko, ze dne 9. 10. 2010, č. 2345/06.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Mileva a další v. Bulharsko ze dne 25. 10. 2010, č. 43449/02 a 21475/04.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Grimkovskaya v. Ukrajina, ze dne 21. 7. 2011, č. 38182/03.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Zapletal v. Česká republika, ze dne 30. 11. 2010, č. 12720/06.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Zammit Maempel v. Malta, ze dne 22. 11. 2011, č. 24202/10.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Kolyadenko a další v. Rusko, ze dne 28. 2. 2012, č. 17423/05, 20534/05, 20678/05, 23263/05, 24283/05 and 35673/05.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Bor v. Maďarsko, ze dne 18. 6. 2013, č. 50474/08.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Cuenca Zarzoso v. Španělsko, ze dne 16. 1. 2018, č. 23383/12.

Nález Ústavního soudu ze dne 24. 3. 2015, sp. zn. II. ÚS 519.

Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 22 Cdo 636/2014.

Právní předpisy

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. 11. 1950.

Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku české republiky.

Zákon o ochraně veřejného zdraví č. 258/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací, ze dne 24. srpna 2011.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 315/2018 Sb., o strategickém hlukovém mapování, ze dne 17. 12. 2018.

Vyhláška ministra zahraničních věcí, č. 189/1948 Sb., ze dne 21. května 1948, o zřízení a Ústavě Světové zdravotnické organizace a o Protokolu o Mezinárodním úřadu zdravotnictví, přijatých dne 22. července 1946 na mezinárodní zdravotnické konferenci v New Yorku.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES ze dne 25. června 2002 o hodnocení a řízení hluku v životním prostředí. Úř. věst. L 189, 18. červenec 2002.

Ostatní

BERNARD, Michal. *Analýza hlukových výjimek*. Brno: Ekologický právní servis, 2008. 17 s.

Důvodová zpráva k návrhu zákona o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, vydána pod č. 258/2000 Sb. v částce 74/2000 Sb. dne 11. 8. 2000.

EUROPEAN COMMISSION. *Future Noise Policy – European Commission Green Paper*. Brussels: COM, 1996. 40 s.

EUROPEAN COMMISSION. *General Union Environment Action Programme to 2020*. Italy: European union, 2014. 87 s.

ECHR. *Guide on Article 2*. Dostupné na: <https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_2_ENG.pdf>. 48 s.

ECHR. *Guide on art. 8*. Dostupné na: <https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ENG.pdf>. 115 s.

Jednací řád Evropského soudu pro lidská práva.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Zpráva o stavu životního prostředí v roce 2016*. Dostupné na

<[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/\\$FILE/SOPSZP-Zprava_ZP_CR_2016-20171211.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/$FILE/SOPSZP-Zprava_ZP_CR_2016-20171211.pdf)>. 321 s.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Zpráva o stavu životního prostředí v roce 2017*. Dostupné na:

<[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/\\$FILE/OPZPUR-Zprava_ZP_CR_2017-20190116.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/$FILE/OPZPUR-Zprava_ZP_CR_2017-20190116.pdf)>. 66 s.

RADA EVROPY. *Praktická příručka k podmínkám přijatelnosti*. 2011. 72 s.

Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě KOM(2011) 321 o provádění směrnice o hluku ve venkovním prostředí v souladu s článkem 11 směrnice 2002/49/ES, ze dne 1. června 2011, Brusel.

Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě KOM(2017) 151 o provádění směrnice o hluku ve venkovním prostředí v souladu s článkem 11 směrnice 2002/49/ES, ze dne 30. března 2017, Brusel.

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Night Noise Guidelines for Europe*, Denmark: World Health Organization, 2009. 162 s.

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Burden of disease from environmental noise*. Denmark: World Health Organization, 2011. 126 s.

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Environmental Noise Guidelines for the European Region*. Denmark: World Health Organization, 2018. 160 s.

Shrnutí

Diplomová práce se věnuje ochraně před hlukem v České republice ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Cílem diplomové práce je analyzovat vybranou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a poté odpovědět na otázku, jaké závazky plynou státu z Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod v souvislosti s ochranou před nadměrným hlukem. První kapitola se věnuje vymezení hluku jako jednoho z rizik pro lidské zdraví, jeho definici a roli Světové zdravotnické organizace v ochraně před hlukem. Následující kapitola poskytuje pohled do právní úpravy hluku v České republice a vlivu komunitárního práva na tuto úpravu. V kapitole třetí se věnují jednotlivým právům zaručených Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, které mohou být nadměrným hlukem dotčeny. Poslední část diplomové práce se zaměřuje na čl. 8 Úmluvy a analýzu přezkumu prováděného Evropským soudem pro lidská práva. Zjištěné poznatky jsou poté aplikovány na vybrané případy z České republiky.

Summary

This diploma thesis is focused on the protection against noise pollution in the Czech Republic in the light of European Court of Human Rights' case law. The aim of this thesis is to analyse ECHR's case law and to find the answer to the question „what kind of obligations the states have from the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms in the matter of protection against noise pollution. The first chapter is focused on the definition of noise as one of the health risks and on the role of World Health Organization in the protection against noise pollution. In the next chapter, there is a summary of Czech Republic's legislation and the European Union laws concerning noise pollution. Specific rights guaranteed in the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms that can be affected by noise pollution are the subject matter of the third chapter. Last part of the thesis contains the analysis of the article 8 of the Convention and the decision-making process of European Court of Human Rights in the matter of this article. Afterwards, the findings are applied on cases decided in the Czech Republic.

Klíčová slova

Evropský soud pro lidská práva, domov, hluk, nadměrný hluk, obtěžování hlukem, prostor pro uvážení, rodinný život, soukromý život, stížnost, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, veřejné zdraví, základní práva, zásah, životní prostředí.

Key words

European Court for Human Rights, home, noise, noise pollution, noise disturbance, margin of appreciation, family life, private life, application, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, public health, fundamental rights, interference, environment.